

UPRAVA I UREDNIŠTVO: ZAGREB, ILICA BROJ 31 III. KAT. RUKOPISI SE NE VRAĆAJU.

PRETPLATA: GODIŠNJE K 60.—, POLUGOD. K 30.—, ČETVRTGO K 15.— POJEDINI BR. 2 K.— IZLAZI TRI PUT MJESEČNO.

Naši zahtjevi

Značajan govor Weizmanna

Cijonistička organizacija u Engleskoj pripremila je prošlog tjedna u Assambly Hall veliki meeting, na kojemu je govorio dr. Hajim Weizmann o sadanjem stanju pokreta. Priredba dobila je osobitu važnost time, što je Sir Alfred Mond, engleski ministar prometa, predsjedavao prvi put jednom cijonističkom meetingu. Otvorio je skupštinu oduljim govorom, u kojem je medju ostalim istakao svoj ponos, da može predsjedati tako impozantnoj skupštini cijonističkih sumišljenika, koja se sastala da sasluša svoga velikog vodju i državnika Hajima Weizmanna. Sieća se časa, kad je, pred mnogo godina, Teodor Herzl u istoj dvorani prorokovao povratak Židova u njihovu zemlju. Herzlov san postao je danas zbiljom. Ne stojimo danas više nasuprot teorijama, već konkretnim i hitnim zadaćama političke, upravno tehničke i financijske naravi. Uvjeran je, da će židovski narod riješiti s uspjehom ove zadaće. Dokaz za to vidi u vanredno velikom porastu pokreta u zadnje doba i u činjenici, da danas k nama dolaze vrlo dragocijeni ljudi, koji su do prije kratkog vremena bili prema cijonizmu ravnodušni ili neprijateljski raspoloženi. Danas više no ikada radi nam se o tome, da isповijed cijonizma ne ostaje prazna isповijest usana. Volja k cilju mora da se očituje u prvom redu u veličini financijskih žrtava za Keren Hajesod. Mnoge smo zemlje već financirali, rekao je Sir Mond, a sada je čas, da financiramo zemlju, iz koje smo došli, i u koju hoćemo da se vratimo. Mnogu smo veliku uslugu učinili za razvitak drugih zemalja, te ne može biti sumnje o tome, da ćemo naći i mogućnosti, da i Erec Jisrael privedemo cvatu. Zadaća je židovskoga naroda, da podupre one muževе, koji će mu kao vodje utrti put u zemlju.

Govor dra. Weizmanna.

Dr. Hajim Weizmann počeo je svoj govor, držan u židovskom jeziku, kratkim pregledom političkoga rada vodstva, koji je doveo do San Rema. Sad je čas, da svom jasnoćom izrazimo one želje židovskoga naroda, od kojih se mora očekivati, da će se njihovo ispunjenje za-

jamčiti ugovorom o mandatu s Engleskom. Mi ne ćemo da dobijemo tek koloniju, a niti nam se radi o tome, da dobijemo jednu naseobinu. Što mi tražimo, je židovski narod i židovska zajednica. Ne zna, kada će biti izgrađena židovska zajednica, da li u 10 ili 20 godina, nakon jedne ili nakon dvije generacije.

Sve to zavisi od Židova samih, a dužnost je cijonističkih vodja da odgoje židovski narod tako, te će sam najbrže ostvariti sve svoje želje. No koje su osnovke, na kojima će se moći izgraditi židovska zajednica, koji su uslovi za politički život i upravu? Želimo i tražimo, da ti uvjeti budu jasno izraženi u mandatu i u svakom političkom dokumentu, koji će mirovna konferencija dati britskoj vladi. Tražimo ponajprije, da uprava Erec Jisraela zajamči stvaranje židovskog majoriteta u zemlji i da Židovi imaju odlučni udio na cijelom političkom životu zemlje, tako da mu oni dadu svoju značajku. Tražimo upravu u Erec Jisraelu, koja ne će samo imati simpatije i razumijevanja za cijonizam, već koja će mu takodjer pomoći da živi. Veseli nas, da već prvi počeci, kako se čini, uvažuju sve te želje. Sadanji glavni komesar Palestine je cijonista. On će zastupati interese svih dijelova pučanstva. No on dobro znade, da glavna točka programa njegove uprave mora da je izgradnja židovskog života u Palestini. Vjerujemo i čvrsto smo uvjereni o tome, da cijonistički program ne stoji u protimbi s interesima Arapa u Erec Jisraelu. No prije svega izjavljujemo i tražimo, da govorimo u ime milijuna Židova i time imamo istorijsko pravo na Erec Jisrael i na ponovnu obnovu našeg narodnog života. U obrani toga istorijskoga prava ne borimo se oružjem rata, već s oružjem stvaralačkog rada. Ne možemo da trpimo, te bi židovska narodna domaja visjela u zraku. Naš je naročiti zahtjev, da svaki pedelj zemlje, koji je u Erec Jisraelu slobodan ili koji se daje privedi upotrebi, slavi na raspolaganje židovskim masama, koje dolaze u Erec Jisrael. No zato ne ćemo nikoga da prikratimo u njegovom pravu. Znamo, da u Erec Jisraelu mogu da žive stotine tisuća, pa i milijuni novih ljudi, ako im se daje zemljišta. Tražimo od vlade onakove zakone i naredbe, koje će podupirati ove svrhe. Konačno traži-

mo, da se kod gospodarske izgradnje nove domaje svih velikih gradova, dade Židovima pod primjerenim uslovima prvu mogućnost učestvovanja. Židovski narod je pripravan, da investira milijune u puste krajeve Palestine. Pripravan je da ulaže zato svoju snagu, svoj novac i svoje znanje, da bi Erec Jisrael procvao, ali mu se zato mora dati u najopsežnijoj mjeri prilika. Od ovih triju uvjeta ne može da odustane cijonistički pokret, a preduvjet za sve njih je mogućnost slobodnog useljivanja u Palestinu.

Ostvarenje ovih načela zavisi od dva faktora. Ponajprije od engleske vlade. Engleska vlada mora da shvati naše zahtjeve. Vlada je dokazala u naredbama Sir Herberta Samuela, da se s nama saglašava i premda je još ograničeno useljivanje u Erec Jisrael, može već sada 80.000 Židova dobiti dozvolu za useljivanje. Engleska vlada čini sve, što se od nje kraj teških prilika može tražiti. No vlade i vremenske se prilike mijenjaju. Djelo cijonizma ne ćemo graditi za danas, već za dugi niz generacija. A u času, kad polažemo temeljne zidove te zgrade, koja treba da opstoji za vječna vremena, morale bi stvari, o kojima sam govorio, biti tako jasno izražene, da ih cijeli židovski narod uzmogne razumjeti.

Drugi faktor, o kojem sve zavisi, je židovski narod sam. Uvjeran je o tome, da će sve lakše da bude, kad će jednom biti učinjen početak u Erec Jisraelu. Kaže se, da je nastala kriza u cijonističkom pokretu. Pravi uzrok krize je zaključak od San Rema. Sad stoje cijonisti pred zadaćama svakidašnjosti. To je izazvalo krizu u cijonizmu, a iz nje moramo da izadiemo.

Weizmann je zatim govorio o pitanju granica. Ne možemo dozvoliti, da nam se odrežu oni dijelovi zemlje, koji su bezuvjetno potrebni za njezin razvitak, i koje smo nekoć posjedovali. To pitanje ne zavisi više o engleskoj vladi, već o francuskoj, koja je dosele prijazno pratila cijonističke zahtjeve. Ako francuska vlada dovoljno ne shvaća važnost pitanja granica, tad je to krivnja francuskih Židova. Bolj ga, da mora taj prekor upraviti francuskim Židovima, no sveta je njegova dužnost kao vodje cijonističkog pokreta, da izjavi, da s jedinom časnom iznimkom baruna Edmunda Rothschilda i još nekolicine, nije nikoga bilo

među francuskim Židovima, koji bi pomogao. Nadrabin Pariza nije znao ništa boljega da učini na Jom Kipur, no da oštro napada cionizam, te ga označiti kao iluziju i ludoriju. Može li nas stoga začuditi, ako izjave francuske vlade izgledaju kao odjek takovih shvaćanja?

Što treba da se uradi u Erec Jisraelu? Useljivanje je započelo. U zemlju dolaze mjesečno 1200—1500 imigranata. Taj broj mora da smatramo vrlo visokim, ako trvažimo momentane prilike. Ako ovi uvjeti i nadalje tako ostaju, ne bi Erec Jisrael još dugo vrijeme bio u stanju da primi veći broj ljudi. Cijonistička organizacija mora jamčiti, da će naći rada za one nove pridošlice, koji su bez sredstva. Ovu garanciju moglo se za sad dati samo za 1000 ljudi. Da li ćemo nadalje moći dati jamstvo i za one mnoge tisuće, koje hoće da dodju u Erec Jisrael, zavisi o cijonistima i samom židovskom narodu. Među useljenicima bio je veliki broj neoženjenih mladića, halucim, koji su bili više ili manje pripravi za poljodjelstvo. Za ove moglo se je naći rada. Naša je dužnost da se pobrinemo, te i one druge tisuće ne bi u besposlici prolazile u velikim povorkama kroz ulice Jeruzalima.

Konačno govorio je Weizmann i o američkom cionizmu. Cionizam u Americi ima svoje vlastite nazore o radu u Palestini, a mnogi od njih su bez sumnje ispravni i zdravi. Ako američka or-

ganizacija želi, da se palestinski rad vodi ozbiljno i poslovno, tad je s time potpuno sporazuman. Amerikanski cionisti ne žele da pojedine federacije za sebe prave svaka svoj cionizam. Oni žele čvrstu cionističku svjetsku organizaciju. Izuzevši neka praktična pitanja, nema između nje i Amerikanaca ikakvih nesuglasica, a uradit će se sve, da se i ove razjasne i odstrane. Nada se, da će moći poći u Ameriku i tamo razjasniti svoje stajalište židovskoj javnosti. Uvjeren je, da Amerikanci hoće sa svima zajednički da rade.

Weizmann završuje svoj govor plamenim apelom za Keren Hajesod. Nije dan Židov ne smije da se otme dužnosti, da saradjuje na djelu obnove. No ako to učini toga treba predati preziru kao vojnika, koji u ratu ostavlja svoju zastavu.

U debati, koja je slijedila iza govora, dao je Weizmann izjavu o mandatu. Mandat će sadržavati ove točke:

1. Zaključak od San Rema.

2. Obvezu Engleske, da svim sredstvima podupre osnivanje židovske domaje u Palestini.

3. Odredbu, da se kod vlade u Palestini ustroji stalno zastupstvo cijonističke organizacije kao i drugih židovskih organizacija, koje saradjuju na obnovnom djelu u Palestini.

Osim toga ustanovit će se u posebnom ugovoru odnošaji između cijonistič-

ke organizacije i mandatarne vlasti, na posebe glade utjecaja cijonističke organizacije kod imenovanja glavnoga komesara.

Na daljnji upit o budućim radovima u Erec Jisraelu odgovorio je dr. Weizmann :

Radni plan, što ga je prihvatila cijonistička organizacija i koji hoće da ostvari u najkraće vrijeme, sastoji iz tri dijela.

1. Kultiviranje jednog milijuna dunama zemljišta, koje će nam predati vlada u kolonizacione svrhe. Za taj rad treba 3 milijuna funti. No to je tek treći dio zemljišta, koja bi nam vlada mogla kraj dovoljnog kapitala da stavi na raspolaganje u svrhu židovske kolonizacije.

2. Palestina nema ugljena ni petroleja, ali se iz brojnih rijeka u zemlji može dobiti električna snaga. Imamo već opširni plan za irigacijone radove, te radove za opskrbu vodom. Ovaj rad, koji će u prvo vrijeme zaposliti 6000 radnika, započeti ćemo odmah iza kišne perijode.

3. Nedostatak stanova, koji se osobito jako osjeća u Palestini, moramo odstraniti.

No to možemo samo onda uraditi, ako ćemo imati dovoljno hipotekarnog kredita.

Kod ovih radova moglo bi se zaposliti u prvoj godini 30.000 ljudi.

Izvješće o Saveznom Vijeću

SRIJEDA DNE 27. OKTOBRA 1920.

Prije podne.

U nastavku vijećanja referira dr. inženir Avram Werber

o praktičnom palestinskom radu.

Praktični palestinski rad u ovim zemljama datira od oktobra prošle godine. U septembru prošle godine potakao je govornik plan osnutka jedne institucije, koja bi se imala u okviru Saveza cionista Jugoslavije osnovati kao »Palestinski resor R. O.« i koja bi imala iste zadaće kao Palestinski uredi u drugim zemljama samo sa manjim djelokrugom, koji je odgovarao našim tadanjim potrebama. Izradio je elaborat i predložio ga Saveznom odboru odnosno R. O. R. O. obavijestio ga je 20. oktobra o snutku P. R. a pod njegovim vodstvom. Time je bila stvorena podloga za početak praktičnog rada u našoj državi.

Prije toga neki su članovi R. O. i drugi cionisti mnogo pažnje posvetili pitanju organizacije praktičnog pal. rada unutar naše federacije. Zato je elaborat, koji je za početak izgledao previše dalekosežan i nikako se nije prilagodio postojećim organizacionim prilikama, našao razumjevanja kod R. O., koji je odobrio smjernice rada, što ih je P. R. istakao, ali je u nekim važnim i principijelnim pitanjima isprva otklonio zahtjev govornika. Na zajedničkoj sjednici, koja se održavala koncem decembra 1919. u Zagrebu, zagladile su se diference u shvaćanju nekih problema te je program i način zamišljene organizacije bio konačno primljen. Tako se tek u januaru o. g. moglo faktički otpočeti s radom. Prva je zada-

ća bila organizacija praktičnog palestinskog rada u našoj državi.

Kod toga smo polazili sa stajališta, da svima, koji se žele ozbiljno zanimati palestinskim pitanjem, odnosno podupiranjem židovske kolonizacije u Palestini omogućimo saradnju. Da se ojača interesovanje nekih cionista za praktični rad, te da se pobudi zanimanje širokih krugova Židova za palestinsku kolonizaciju, koji nisu u cionističkoj organizaciji te da se stvori jedna financijalna baza za naše specijalne svrhe, odlučili smo, da stvorimo u okviru mjesnih cionističkih organizacija posebne sekcije za pal. rad. t. zv. »palestinske sekcije«.

Palestinske sekcije (P. S.) su sekcije unutar postojećih mjesnih cionističkih organizacija odnosno nacionalnih društava. U ovim sekcijama rade svi članovi m. o. koje vodi specijalna želja, da šire palestinsko znanje, palestinografiju, privrednu geografiju itd. i da se u predavanjima, kurzevima ili diskuzijama pretresaju sva pitanja palestinske kolonizacije, kao historija kolonizacije, zadrugarstvo, financijalne pripreme, plan obnove itd. One moraju pobuditi interesovanje za praktični rad u posebnim priredbama o Palestini (skiptičonska i kinematografska prikazivanja), i posvetiti osobitu pažnju organizaciji studijskih i turističkih putovanja. Ove sekcije trebaju da budu zajednica, iz koje će se iskristalizirati pojedine iseljeničke skupine i zadruge hal., te ih kod svake skupine i zadruge haluca te ih kod svati. One bi imale da budu duševne palestinske kolonije u galutu. Materijalna potpora, koju članovi P. S. pružaju palestinskoj obnovi, sastoji u tomu, da uplatom

godišnje članarine od 50, 100, i 200 K doprinaju finansiranju P. U. koji ima na taj način stalno vrelo dohodaka za izvršavanje svojih raznolikih zadaća. Da se omogući mladeži i onima, koji nemaju vlastite zarade, pristup ovim sekcijama, oslobođeni su oni od plaćanja članarine. Nadalje moraju P. S. podpirati sve one institucije, koje služe palestinskoj obnovi. Razlika između ovih i drugih sekcija, osnovanih unutar društava bila bi u tome, da ove sekcije smiju primati necioniste kao članove. Ovo načelo bazira na shvaćanju palestinske obnove kao djela cijelog židovstva bez razlike naziranja, ali i na praktičnom opažanju, da baš u ovim zemljama imade priličan broj Židova, koji bi željeli, da doprinesu na bilo koji način djelu izgradnje domaje za milijune bespravnih istočnih Židova, samo da se ne moraju oficijelno deklarirati kao cioniste.

P. U. svakome daje mogućnost uvida u svoje djelovanje, svakoga prima objeručke, koji želi s njime da radi za žid. Palestinu. Razlika je između P. S. i ostalih društvenih sekcija i u upravi. Na čelu P. S. stoji palestinski povjerenik (p. p.) ili palestinski komesar (p. k.), koji se ne bira u društvenim skupštinama. Institucija P. P. stvorila se za to, da se svakom palestinskom interesentu pruži najkraćim i najjednostavnijim putem mogućnost, da dobije sve željene informacije, upute i savjete u svom obitavalištu. Oni nijesu samo posrednici između palestinskih interesenata i P. U., nego i egzekutivni organi potonjeg.

Kod saveza onl. udruženja i Poale Cion u S. imenovani su posebni P. k.,

koji trebaju da se u prvom redu bave sa halucpokretom. Da se stvori pokret, u kojem bi se moglo raspravljati o svim pitanjima, koja se tiču djelovanja p. p., uvedena je konferencija p. p., koju saziva P. U. svake godine prije zasjedanja S. V. Ova konferencija ima i zadaću, da stvori zaključke, koje treba S. V. ili centralnim vlastima podastrijeti. U vrlo važnim slučajevima može se sazvati izvanredna konferencija p. p.

U gradovima sa znatnijim žid. pučanstvom bira se pored p. p. i »palestinska komisija«, koja sastoji od 3—4 člana sa zadaćom, da podupire P. p. u njegovu radu, da se na taj način teret i odgovornost smanji. U mjestima, gdje postavljanje posebnog p. k. nije potrebno, vrši ove funkcije odbor m. o. Do danas imademo 40 p. k. Našom organizacijom, koju je londonska centrala u svemu priznala, stvorili smo preduvjete za izvedbu svih zadaća, koje je sebi P. R. a onda kasnije stvorio P. U. stavio. Opseg ovih zadaća se od vremena osnutka P. R. tako povećao, da se morala u junu sazvati prva konferencija pal. povjerenika, na kojoj su se temeljito pretresala sva pitanja praktičnog palestinskog rada, i koja je zaključila osnutak P. U. a sa tačno odredjenim kompetencijama. Ovaj je zaključak R. O. S. C. J. potvrdio. Ali nije se mogao konačno ustanoviti statut ovoga ureda obzirom na zaključak godišnje cionističke konferencije u Londonu, prema kojemu će svi zemaljski pal. uredi biti jednako uredjeni, pa će se za njih izdati uзор-statut.

Generalni sekretar svjetske cionističke organizacije u Londonu, Landman, koji ima zadaću organizovanja svih pokrajinskih pal. ureda, principijelno je primio naš prijedlog, da se stvori jedan okvirni statut (Rahmenstatut), koji bi omogućio prilagodjivanje specijalnim prilikama pojedinih federacija.

Pošto ovo pitanje nije još definitivno riješeno, imati će novi R. O. da konačno ustanovi statut našega P. U. u smislu ovog okvirnog statuta.

Govornik na to razlaže načela, na kojima bazira taj statut. Zaključak god. konf., koji se odnosi na organizaciju ovih pal. ureda, glasi: »Uprava zemaljskih pal. ureda pripada komisiji od članova, koje ima da bira cionistički zemaljski odbor. U komisiji treba da su zastupani svi organizirani cionistički zasebni savezi i cij. stručne org. pal. iseljenika prema njihovoj jakosti.«

Uprava institucije, koja ima da izvrši zadaće, kojima je skopčana sudbina mnoštva jevrejskih obitelji i koja je za djelo obnove naše domaje u svakom kraju od zamašne važnosti, ne može se povjeriti jednoj osobi.

Na konferenciji P. P. u Brodu zaključeno je da se stvori pal. odbor, koji bi imao iste zadaće kao spomenuta komisija, koju možemo i nazvati: »Zemaljskom palestinskom komisijom« u svrhu razlikovanja od lokalnih pal. komisija, koje kod nas postoje.

Drugo je pitanje zastupstva pojedinih frakcija i organizacija. Kod nas nemamo ovih zasebnih saveza, te se može ovdje samo o tome raditi, da osiguramo omladinskom savezu zastupstvo.

Pri izboru zem. pal. komisije uzeti će se u obzir samo kvalifikacija. Na čelu ove komisije ima da stoji pročelnik P. U., kojega nominira S. O. On je egzekutivni organ pal. komisije i ujedno njezin član. Njegove će kompetencije biti tačno ograničene u statutu pal. ureda. Od ostalih članova zem. pal. komisije biti će jedan referent za haluce, drugi za finansije. Među ostalim treba da bude jedan liječnik i jedan agronom. Izborom odnosno imenovanjem P. K. prelazi sva kompetencija zemaljskog odbora odnosno R. O. u pal. stvarima na ovu zem. p. k. Dotični pasus rezolucije londonske konferencije glasi: »Komisija zemaljskog pal. ureda radi prema principima zaključenim po cij. svjetskoj org. i uputama centrale za emigraciju.

Ali svakako mora da se očuva pravo R. O. odnosno Z. O. u pogledu pal. rada P. U. mora da izvješćuje R. O. o svim važnijim odlukama P. Kom., a R. O. ima pravo uvida i kontrole u poslove P. U. Z. O. ima neposredno upliva na P. K. jer on bira članove ove komisije. Ova će razdioba kompetencija uroditi velikim uspjehom za našu akciju i omogućiti povoljno funkcioniranje P. U.

U pogledu broja članova zem. P. K. ima odlučiti kvalitet a ne kvantitet. Predlaže svega 6 osoba. Reducirani broj osoba, koje imaju pravo savjeta i odluke, uticati će na tempo, a posebna kvalifikacija na vrijednost rada P. U. Manji odbor je uvijek elastičniji; lakše i češće se može sastati i bolje funkcionise.

Zadaće, koje će P. U. imati, iste su kao dosad pal. resora. Samo provedba njihova morat će se temeljiti na širokoj bazi.

Prva je zadaća pal. ureda informacijska služba. On mora na temelju podataka, koje periodično dobiva od centralnog emigracionog ureda iz Palestine, informirati sve interesente o općenitim prilikama u Palestini, mogućnostima rada, stanju i izgledima trgovine, zanata i industrije, o specijalnim prilikama u svakoj grani i predjelu Palestine itd. Druga i najvažnija je zadaća priprema i provodjanje emigracije. U tom pogledu su već sada stvorene jasne odredbe, na temelju kojih pojedini zem. uredi mogu konkretno da rade.

Prema odredbi engl. ministarstva inostranih djela, koja je bila prije neko vrijeme publicirana, useljivanje u Palestinu nije slobodno. To na prvi pogled izgleda da je previše rigorozno. Po toj će se naredbi dolazak u zemlju strogo kontrolirati u lukama i na kopnenim granicama. Osim pasporta, koji mora biti vidiran po britanskom konzulu mjesta iseljivanja, mora svaki iseljenik dokazati, da ima ili da je u stanju dobiti sredstva, da sebe i porodicu, koja zajedno s njime dolazi, sam uzdržaje. Isto tako čine se preoštrim odredbe u pogledu liječničke pregledbe, jer se smiju isključiti osobe, koje boluju od bolesti, koja ih čini nepoželjnim u zemlji.

Stajalište vodstva cion. organizacije prema toj naredbi iznešeno je u intervjuu s Landmanom, koji je izašao u zadnjem broju »Židova.« Ova se naredba ni u čemu ne razlikuje od sličnih naredaba, koje vrijede za druge države. Ona ima, što više, prednost, da se njom želi useljivanje regulisati prema uvjetima i potre-

bama zemlje, te se time u prvom redu ispunilo zahtijevanje cion. organizacije.

Provedba ove naredbe pokazat će, da se tu u prvom redu radilo o regulisanju useljivanja u smislu cion. želja. Za direktora imigracije biti će po svoj prilici imenovan Židov. Razlikovat ćemo dvije vrste imigranata; one, koji će se na vlastitu odgovornost iseliti i koji bez posredovanja P. U. dobiju potrebne dokumente i viza, ako odgovaraju u sanitarnom pogledu i ako imaju dovoljno sredstava, da mogu živjeti ili stvoriti sebi egzistenciju. Druga vrst iseljenika jest ona, za koju cion. organizacija odnosno p. ured prima odgovornost. Za njih, za t. zv. registrirane iseljenike, postoje posebne odredbe, kojim nisu objelodanjene, nego služe pojedinim engleskim konzulatima kao podloga za davanje vizuma. P. U. je dobio prepis ovog naredjenja.

Kao najglavnije načelo ističe ova naredba, da se kod podjeljenja vizuma imade postupati u smislu zaključka mir. konferencije, da Palestina imade da postane židovska domaja. Prema tome moraju engleski konzulati postupati sporazumno s autorizovanim cij. institucijama svake zemlje, t. j. sa palestinskim uredima. Palestinska administracija ustanovit će sporazumno sa svjetskom cion. organizacijom, za koliko i za koje kategorije radnika će se moći u jednoj godini naći zanimanje odnosno egzistencija u Palestini. Centr. cion. imigracioni ured razdijelit će ovaj ukupni broj prema kategorijama na pojedine krajeve, te će sve zem. pal. uredi o tome informirati. Paralelno s time će engleski konzulati dobivati naredjenja sa strane min. inostranih djela, za koliko židovskih emigranata (engleska naredba govori samo o cionističkim) se može u toj godini izdavati viza.

Na temelju toga i na temelju preporuka palestinskog ureda dobit će ovi registrirani iseljenici vizum, koji će im omogućiti useljivanje bez poteškoća. Time dobivaju pal. uredi odlučnu moć kod omogućavanja iseljenja u prvom redu neimućnih elemenata. Neima sumnje, da će i imućni iseljenici tražiti pomoć P. U., jer samo na taj način mogu da izbjegnu svim poteškoćama kod iseljivanja, a naročito kod stvaranja egzistencije. U sveukupni broj useljenika, za koji cion. organizacija preuzima garanciju, nijesu uračunati članovi obitelji, tako da se time faktični broj useljenika znatno povećava. Za članove obitelji iznad 16 godina mora se izdati posebna dozvola.

Ograničenja ne vrijede za osobe, koje kane samo kratko vrijeme (do 3 mjeseca) u Palestini prebivati, za hodočasnike, i za one, koje iz religioznih razloga imigriraju, za članove obitelji, koje već sada u Palestini stanuju i naravno za osobe, koje dolaze u zvaničnim poslovima u zemlju.

Osnovna misao kod ograničenja emigracije bila je ta, da se imigracija dovede u sklad sa postojećim i sukcesivno stvorenim prilikama zarade i egzistencije. Cij. vodstvo zauzelo je uvijek stajalište, da se smije puštati u zemlju samo toliko i samo onakove ljude, koji su potrebni za izgradnju zemlje u ekonomskom i socijalnom pogledu. Samo oni, kod kojih je egzistencija osigurana, smiju doći u zemlju. To je jedan postulat, koji možda izgleda previše rigorozan, ali to od nas

odlučno i bezobzirno traži budućnost našeg naroda i naše domaje. Ako se dopusti da se nesposobni elementi nasele, onda je funkcioniranje cijelog našeg aparata za izgradnju i izgradnja sama nemoguća. Najvažnije i ujedno najteže zadatke P. U. sastoje se u izboru iseljenika. Morat ćemo pri tome imati snagu, da razočaramo i najveću čežnju za Palestinom braneći ulaz u nju, ako to budu naši nacionalni zahtjevi zahtjevali.

Najveću pažnju treba posvetiti pitanju zvanja. Baš u Jugoslaviji imademo u pogledu podjele zvanja među Židovima jedan nezdrav položaj: prekomjerno gomilanje u trgovačkim i slobodnim zvanjima i razmjerno sasvim neznatno zastupstvo u izravno produktivnim zvanjima. Naravno da će se to očitovati i u statistici emigracije. Razmjer iseljenja jugoslavenskih Židova prema cjelokupnoj emigraciji biti će tako neznatan, da bismo eventualno mogli smjestiti sve naše trgovce, činovnike itd. Pal., a da ne bismo time nipošto utjecali na razdiobu zvanja u Pal., no moramo uvijek imati pred očima, da P. mora postati židovska zemlja, a da je zato potrebno, da samo naše najbolje sile tamo koncentrišemo.

Smijemo samo takove ljude podupirati, koje zemlja bezuvjetno treba i koji svojim zvanjem, sposobnostima daju garanciju, da će snažno učestvovati u izgradnji naše domaje. Trebamo seljake, poljodjelce, poljoprivredne radnike, valiane zanatlije i radnike stručnjake i poduzetnike. Njihovo nacionalno i socijalno osviještenje mora garantirati harmoničan razvoj židovske zajednice u Palestini.

Kod progonjenih i beskućnih sunarodnjaka istočne Evrope ovaj će se princip provodjati blaže, jer ne smijemo zaboraviti, da je P. u prvom redu pozvana, da primi naše istočno židovsko pučanstvo. Ne možemo pretpostaviti, da se kod ovoga pokreta masa može dosljedno provesti princip bezuvjetne selekcije. Sigurno će se kod toga useljivanja moći i mnogo nesposobnih i nepotrebnih elemenata uvući ali tome se ne može izbjeći.

Kod izbora prijavljenih osoba, koje kane da se iseše, imadu palestinski komisari odlučnu riječ. Oni su u stanju, da si stvore sud na temelju izravnog poznavanja prilika dotične osobe. Ove su preporuke komesara jedna od najvažnijih i najskrupuloznijih njihovih zadataka, koju treba da shvaćaju vrlo rigorozno.

Kod izbora emigranata, koje se preporučuje, mora se i uzeti u obzir, da li žele ostati kod svog dosadašnjeg zvanja ili svoje zvanje promijeniti prema potrebama u P. Ovakova odluka mora u svakom slučaju biti rezultat čvrste i nepokolebive odluke.

Mi trebamo podatke za emigraciju u svrhu ustanovljenja veličine kontingenta, koji svake godine dolazi u obzir za emigraciju u P. iz naših zemalja a i kao podlogu za pripreme iseljivanja i egzistencije u P. Prije emigracije valja riješiti niz čisto tehničkih stvari, što kod današnjih prilika iziskuje mnogo vremena.

Likvidacija pokretnog i nepokretnog imetka uredjenje ličnog odnošaja prema državi i fiskusu, nabava potrebnih dokumenata za putovanje, izvoz i transport dobara, koja se namjerava sa sobom uzeti i mnogo drugih stvari, ne može se da-

nas bez poteškoća i u kratkom roku provesti. Ove će prilike trajati naravno još dugo. P. U. ima kod toga zadaću, da posreduje ili izravno pomaže.

U prvom redu treba da se uspostavi veza s nadležnim vlastima. Ona već postoji s britskim konzulatom u Beogradu na temelju citirane naredbe. Faktično ova veza već od prije postoji, te nam je engleski konzulat do sad u svakom pogledu išao na ruku. Vezu sa centralnom vladom u Beogradu uspostavio je gen. sekr. svjetske cijen. organ. Landmann prilikom svoga boravka u Beogradu. Kao osoba, koja će naš ured neposredno zastupati kod vlasti u Beogradu, fungira pal. komesar za Beograd gosp. Kalman B. Lebl, koji će imati u tom svojstvu da ispuni vrlo važne i teške zadatke. Osim toga će morati pojedine komisije u gradovima, gdje postoje pokrajinske vlade, preuzeti razne dužnosti u pogledu intervencije i zastupstva naših iseljenika. Mi ćemo se u toj stvari obratiti na nadležna mjesta, no na temelju iskustva držimo da valja empiričkim putem poći, ne tražeći principiellnih riješavanja. Kojih ćemo se smjernica držati kod ishodjenja putnih dozvoila? Tu vrijedi uredjenje centrale za useljivanje da se ima u prvom redu onima izdati dozvole za useljivanje, koji su već prvo vrijeme kod poslova za izgradnju potrebni: građevnim radnicima i namještenicima, stručnjacima, gradj zanatlijama, onda poljodjelcima u koliko posjeduju dovoljno kapitala ili naobrazbu, tako da uzmognu biti odmah zaposleni. Što se tiče pitanja likvidacije imetka iseljenika, oni su išli za tim da likvidiraju svoje poslove postepeno, bez daljnje pomoći i sudjelovanja s naše strane, te držimo, da će sudjelovanje jednog financijalnog instituta tek onda biti event. potrebno, kad se emigracija bude povećala, te kad budu ovakovi uvjeti stvarni, da će se moći brza odluka stvoriti i onda za kratko vrijeme iseliti.

Radi provedbe čisto prometno tehničkih zadataka kod iseljivanja obratio se P. U. već prije nekoliko mjeseci na žid. pal. društvo za transport i putovanje u Wienu koje je sad i u Jafi protokolirano, te stigao sporazum, da će ovo društvo u našoj državi za početak predati jednoj žid. tvrci reprezentaciju, koja se s vremenom mora da pretvori u agenciju ili filijalu.

Prema zaključku god. konferencije u Londonu ima centrala da preuzme transport iseljenika. To bi u kratko bile pripreme tehničke naravi, koje se odnose na sve emigrante, bez razlike.

Ali ima čitav niz pitanja, koja su vezana uz problem pripreme egzistencije za iseljenike u Erec israelu. Gdje se radi o zvanjima, koja su već u prvo vrijeme u Palestini potrebna biti će dovoljno sporazumiti se prije sa »centralom za emigraciju« u Jerušalajimu, sa »Ahdut haavoda« te ustanoviti, da li prijavljeni mogu odmah dobiti posla. Nakon toga može da slijedi iseljivanje. Kad počne velika emigracija u martu 1921. ne će ovo osiguravanje više biti potrebno, jer će sav naš kontingenat kvalifikovanih radnika naći zarade.

Morat ćemo na to paziti, da ovi emigranti imadu dovoljno sredstava ne samo za troškove iseljenja, nego i za prvo vrijeme u Erec israelu. Radi se kod toga o znatnijim iznosima, ako se uzme u ob-

zir velika skupoća u zemlji i nisko stanje naše valute. To su svote, koje naši neimućni iseljenici jedva, ili vrlo teško, mogu nasmoći. Podvozna cijena za treći razred poštanskog parobroda od Trsta u Jafu stoji 225 franc. franaka. Žid. pal. dr. za transport i putovanje može na temelju ugovora sa parobrodarskim društvom dati našim iseljenicima, koji se u P. U. prijave, popust od 40%. Troškovi prema tome iznašaju 135 franaka, odnosno okruglo 1300 K po osobi. Za 100 kg prtljage treba platiti oko 400 K, troškovi opskrbe na parobrodu (13 dana) iznašaju oko 1000 K. Dnevna potrošnja u Palestini iznaša minimalno 7 šilinga t. j. oko 150 K. Svaki iseljenik mora kroz prvih 14 dana za svaki slučaj biti opskrbljen, u koliko ne bi našao u to vrijeme posla. U tu svrhu mora da ima 2100 K. Stanarina iznaša mjesečno 700—1000 K. Prema tome treba oko 5000 K samo za putne troškove parobrodom i za boravak u P. Putni i transportni troškovi do Trsta nijesu uračunati jer su naravno različiti. Ali može se reći, da svaki iseljenik mora da ima 6—7000 K za osobu i to ako putuje u III. raz. na palubi.

Za djecu od 3—12 godina mora se računati s polovicom ove svote. Jasno je, da zanatlije i radnici, koji dolaze u obzir rijetko mogu nasmoći ovakove svote. Ovim produktivnim elementima, koje često vodi idealna čežnja, moramo omogućiti da se nastane u zemlji naših otaca i saradjuju oko obezbjedjenja naše budućnosti. Ali moramo im namijenjenu potporu dati na podesan način, nipošto kao milostinju. Zahtjevajmo od svakog iseljenika toliko samosvijesti, da milostinje odbije. Ne ćemo tjerati sentimentalnu filantropiju. Mi ćemo svakome, koji je vrijedan, koliko nam to budu naša sredstva omogućila, dati zajam, koji će morati da vrati prema mogućnostima egzistencije, koja će mu se u zemlji pružiti, prije ili kasnije, u većim ili manjim obrocima. Zaključak godišnje konferencije u Londonu nam to omogućuje. On glasi: »Koji se iseljenici, pronadju poželjnima za izgradnju Palestine, a ne mogu da plate sami putne troškove, ima da dobiju od iseljeničkih ureda zajmove. Za to potrebne fondove mora vodstvo da stavi na raspolaganje.« Pa u istinu su svi prijavljeni a neimućni Židovi, koji su zaposleni u produktivnim zvanjima, sami zatražili samo zajam, a ne dar. Ne sumnjamo, da im ne će biti teško da ove zajmove vrate. Sa prvim danom njihova zaposlenja u Palestini, dobivat će plaću u jednoj zdravoj svjetskoj valuti. Baš ova diferencija u valuti omogućit će im, da lahko udovolje svojim dužnostima. U kategoriju onih, koji jednako bez daljnje izobrazbe, odnosno pripreme mogu emigrirati, spadaju i oni, koji žele podići poduzeća u Palestini. Ne smijemo otkloniti ova nastojanja, koja povećaju rad u zemlji. Tamo gdje se radi o koristi za razvitak zemlje, moramo ova nastojanja poticati. Mi ćemo im dati potrebne informacije i pomagati ih savjetom i činom na temelju naših veza s najpouzdanijim, jer prvim vrelima; po mogućnosti saradjuvati i sudjelovati kod osnutka ovih poduzeća i uspostavljenja potrebnih odnošaja.

Bez priprave smiju otići svi u Palestini potrebni stručnjaci: arhitekti i graditelji, inženjeri, agronomi, veterinari i osta-

samo inicijativom i podupirati ovo društvo po svojim nacionalnim intencijama. To je i nalog sa strane cij. vodstva. U pozdravnoj depeši godišnjoj konferenciji, koju smo namjeravali u aprilu obdržavati, veli egzekutiva slijedeće: »U pogledu finansijskih institucija smatramo poželjnom inicijativu u Vašem vlastitom krugu«.

Na temelju dosadanih izvoda iznaša proračun potreba P. U. za god. 5681. i moli, da se ovom pitanju posveti mnogo pažnje, jer je podloga, na kojoj sav naš rad bazira:

A) Halucpokret.

1. Instaliranje novih 35 (70) halucim po 1500 K R. O. 52.500 K, prvotni 105.000 K. Svote uz R. O. su po R. O. predložene, a prvotne po P. U.

2. Doprinos za troškove putovanja na odredište 35 (70) po K 50 R. O. 1750 K, prvotni 3500 K.

3. Za odieću, obuću i popravke istih za 100 halucima à 1000 K R. O. 50.000 K, prvotni 100.000 K.

4. Prinos za ekvipiranje 25 (50) halucim za put u Palestinu po 1000 K R. O. 25.000 K, prvotni 50.000 K.

5. Plaća učiteljskog personala za farme 12 mjeseci po 2000 K R. O. 24.000 K, prvotni 24.000 K.

6. Putni troškovi stručnjaka, te nepredvidjeni izdaci (izvanredni) R. O. 16.350, prvotni 17.500.

Ukupno R. O. 170.000 K, prvotni 300.000.

B) Za druge zadaće P. U.

1. Potpore raznim emigrantima 30.000 kruna.

2. Vrtljarstvo kolonije 10.000 K.

3. Potpore za ferijalnu praksu 5000 K.

4. Administracija: a) tiskanice, brošure, knjige K 12.000; b) putovanje 9000 K; c) namještenici za ured 12 mjeseci po K 2500 = 30.000 K; d) kancelarijske potreštine 6000 K; e) poštarina i brzjav 8000 K; f) zemaljska i mjesne p. kom. 20.000 K, ukupno 85.000 K.

Sveukupno 130.000 kruna.

U pogledu pojedinih stavaka ističe veliku potrebu stavke: potpore za pojedine emigrante sa 30.000 K. Ima emigranta, kojim ne možemo davati zajmove u smislu londonskog zaključka, ali im ipak moramo u pomoć doskočiti manjim svoticama. Zato treba jedan fond. Valja vrtljarskim kolonijama omogućiti opstanak, a bar nekima mladićima za vrijeme ferija poljodjelsku praksu; zato smo unijeli u budžet odgovarajuće svote. U pogledu izdataka za administraciju napominje, da je povećanje personala P. U. neminovno potrebno. P. U. mogao je samo uz naprežanje sila do krajnjih granica i s pomoću vanredne požrtvovnosti oduševljenih suradnika da udovolji svim zadaćama. A ipak je morao neke zadaće odgoditi. P. U. je rješavao u jednoj godini svoga poslovanja ogroman broj od 1200 spisa, u zadnja 3 mjeseca 600, te je razaslao 35 cirkulara i izvještaja i nekih 20 publikacija. U 17 gradova P. U. je priredio predavanja o obnovi Palestine, a saradnici P. U. boravili su 62 dana na putovanju. Ove brojke neka služe kao dokaz, da P. U. iziskuje mnogo posla i putovanja i mnogo saradnika. Svota, koju smo u tu svrhu stavili u budžet, je apsolutno premalena, no ima izgleda, da će zadovoljiti

obzirom na druge akcije, koje će P. U. biti povjerene. Ukupna svota od 120.000 kruna ima da se namakne iz članarine pal. sekcija. Trebamo dakle 1200 članova sa prosječnim doprinosima od 100 kruna godišnjih, koji se broj članova lako može postići, jer je to jedva jedna četvrtina šehelista, a u p. s. smiju i necijoniste pristupiti. Moli za odobrenje proračuna.

Govornik spominje još jednu, iako manju zadaću P. U., organizaciju putovanja u Palestinu. Pod današnjim prilikama teško je to izvesti. Put u Palestinu sa boravkom od 3—4 nedjelje stoji danas minimalno 40—50.000 K. To će biti preka, da mnogi, koji već dulje vremena misle tamo u koju god svrhu otići, ne će to sada moći. Pokušat će se, da se u proljeću provede prvo ovako putovanje. Referat nije nikako iscrpljiv, premda izgleda da je predugačak. Moli, da se zauzme stanovište, prema iznešenim pitanjima, koja valja rješavati.

Ali toliko hoću da istaknem, da će činjenice praktičnog palestinskog rada omogućiti, da unidjemo u našu zemlju sa pjesmama na usnama, koje su stvorene iz bijede židovske, jer ovaj rad ima jedini cilj, a taj se zove: Cijon!

Budemo li se držali lozinke: rad i opet rad, onda ćemo biti »iešanah hazot bnej horim«, u ovoj godini djeca slobode.

Konačno govornik predlaže i moli, da se prime ove

REZOLUCIJE:

1. Savezno Vijeće odobrava osnutak zemaljskog palestinskog ureda za državu SHS i prepušta zemaljskoj egzekutivi ustanovljenje točnih odredaba. Pri tome moraju da služe za podlogu smjernice za sve zemaljske p. u., koje je izdala i koje će izdati londonska centrala.

2. Organizovanje praktičnog palestinskog rada, koje je P. U. do sada proveo u SHS, prima se na znanje, te se P. U. opunomoćuje, da izgradi i proširi ovo djelovanje.

3. Savezno Vijeće odobrava akciju za stvaranje halucgrupa, te nalaže P. U. da ovu akciju nastavi unutar granica, koje su predviđene u proračunu.

4. Savezno Vijeće prima na znanje predloge, koje je P. U. podastro londonskoj centrali u pogledu izobrazbe haluca za kvalifikovane poljodjelske i vrtljarske radnike.

P. U. ima nadalje zadaću, da na najizdašniji podupire propuštajuće iseljenske.

5. Savezno Vijeće prima na znanje izvješće P. U. o osnutku naseobnog društva, koje ima svrhu, da podigne u Palestini koloniju Židova iseljenika iz Jugoslavije, te nalaže P. U., da poduzme sve korake, da se ova naseobna zadruga čim prije osnuje. Pri izvedbi ovoga plana imaju se u cijelosti uvažiti načela ŽNF-a, te se cijelo kupljeno zemljište ima Ž. N. F-u predati u vrhovno vlasništvo.

U socijalnom pogledu ima se radnicima kolonije, našim sadanjim halucima osigurati na svaki način mogućnost ekonomskog napretka.

6. Pri osnutku pal. d. d. sa finansijsko-privrednom svrhom ima P. U. ovo podupirati u koliko to iziskuju nacio-

nalne potrebe našeg kolonizacionog rada.

7. Proračun P. U. za godinu 5681. prima se.

PREDLOG ZA STATUT:

U statut Saveza Cijonista Jugoslavije (privremeno)

1. Palestinski Ured je egzekutivni organ centralnog cijonističkog ureda za useljivanje, odnosno Saveza Cijonista Jugoslavije u svim pitanjima praktičnog palestinskog rada.

PREDLOZI:

1. Savezno Vijeće odobrava osnutak zemaljskog palestinskog ureda za kraljevinu SHS i prepušta Saveznom Odboru ustanovljenje tačnih odredaba. Pri tome moraju da služe za podlogu smjernice za sve zemaljske pal. urede, koje je izdala i koje će još izdati londonska centrala.

2. U savezu s time ima S. O. imenovati zemaljsku palestinsku komisiju od 6 članova i to: 1 na predlog S. Ž. O. U. kao zastupnika istoga, zatim 2 referenta za agende haluca odnosno financija, a za sve ostale zadaće palestinskog ureda jednoga, koji će ujedno biti i pročelnik P. U. Od ostalih članova zemaljske palestinske komisije mora biti jedan liječnik, a drugi ekonom.

3. Komisija se sastaje svakog mjeseca barem jedamput na sjednicu, koju saziva pročelnik P. U., te na kojoj svaki referent iznaša svoje obradjene predloge. Zaključci stvaraju se većinom glasova, te su pravomoćni, ako prisustvuju najmanje 3 člana komisije. Izvedba ovih zaključaka spada u kompetenciju P. U., koji ali može kod toga predati izvedbu nekih agenada pojedinim referentima, koji onda za izvedbu istih nose odgovornost.

4. Palestinska komisija imade svakog mjeseca da izvijesti S. O. o svim poslovima, naročito o potrebi finansijskih sredstava, te S. O. i R. O. imaju pravo uvida i kontrole rada palestinske komisije. S. O. ovalšten je, da opzove imenovanje članova palestinske komisije.

PRORAČUN.

1. Odobrava se svota od 300.000 K za potrebe halucpokreta, koju ima da namakne S. C. J.

2. Za druge potrebe P. U. odobrava se svota od 120.000 kruna, koja se ima kao članarina palestinskih sekcija putem palestinskih komisara namaknuti.

3. Pokaže li se, da sredstva S. C. J. ne dostižu pokriće potreba u okviru proračuna, ima R. O. da dađe privolu za provedbu posebne akcije.

4. Darovi, koji spontano padaju, a naročito su namijenjeni za haluce, imaju se neposredno ovoj svrsi privesti.

ZAKLJUČCI,

stvoreni na konferenciji palestinskih povjerenika.

1. U halucgrupama ima sabat da bude dan počinka.

2. Hebrejski jezik mora se u tolikoj mjeri u galutu, t. j. u grupama naučiti, da se njime svaki haluc može u Palestini odmah praktički poslužiti.

3. Pokriće potreba svih dosada osnovanih halucgrupa mora se najprije osigurati. Uvrštavanje novih halucim

ima da uslijedi prema materijalnim sredstvima.

4. Kod novih prijava haluca dužnost je palestinskih povjerenika, da ove novo prijavljene haluce upozore, da imaju ostati na svojim dosadanjim položajima, sve dok ih palestinski ured ne pozove.

5. U svrhu savjesnog ustanovljenja fizičke sposobnosti prijavljenih haluca za njihovo buduće zvanje ima se stvoriti u mjestima koja imaju palestinsku komisiju, jedna liječnička komisija, koja ima da sastoji od 2 liječnika i 1 člana mjesne palestinske komisije.

Debata

Predsjednik: Neću da ograničim slobodu govora, ali molim, da imate na umu, da imamo još važnih točaka da raspravimo, a da nam je vrijeme kratko.

Dr. Licht predlaže, da se konferencija nastavi poslije podne, jer ne možemo da dovršimo raspravu prije podne. (Prima se.)

Dr. Singer: Govorit ću samo o organizacijom momentu palestinskog rada. Dr. Werber izvollo je reći, što mi svi potpisujemo, da je u našem radu pored Keren Hajesoda najvažniji palestinski rad. Ne mogu se složiti s drom, Werberom u onome, što je iznio u rezoluciji, no o tome ne želim govoriti, kao niti u pogledu organizacije Pal. Ur. Dr. Werber predlaže projekt za statut, koji je u protuslovlju s predloženom rezolucijom i obrazloženjem, koje smo danas čuli, a u kojem se veli, da članove pal. odbora izabire zemaljski odbor, ali taj Pal. U imao bi biti posve samostalan. Savezni odbor imao bi tek pravo kontrole i uvida. Dr. Werber s jedne strane priznaje, da nema tačno izradjenog statuta za organizaciju Pal. Ureda, te da će se na konferenciji u Moravskoj Ostravi izraditi okvirni statuti, koji treba da se prilagodi prilikama zemlje. S toga smo nazora, da ono, što predlaže dr. Werber ne odgovara našim prilikama, jer u našoj zemlji postoji samo jedna jedinstvena cionistička organizacija. Mi nemamo nikakove druge federacije, ni zasebnih po centrali priznatih saveza, koji ne bi bili podređeni S. C. J. što je jedini uzrok, da se čine u nekim zemljama P. U. neovisnima o zemaljskoj organizaciji. Dr. Werber nam koncedira pravo kontrole i uvida. No to nama nedostaje, jer se tu ne radi samo o materijalnim sredstvima nego i o ljudima. Moramo stoga tražiti, da prije no što se neki zaključak provede, imamo odlučnu riječ i mogućnost riješiti izvedenje, jer kontrola poslije izvršenoga djela je suvišna. Nijesmo nikakvo tečevno društvo, koje treba da odobri bilancu. Mi ne možemo dopustiti, da se stvaraju i provadjaju zaključci napose glede haluca, jer u njima vidimo ljude, braću i sestre, a ne tak puke brojke i materijal. Hoćemo i želimo, da upotrijebimo sve mjere, kako ova komisija ne bi ni u kojem pravcu pogriješila. Pal. kom. ne treba da bude posve zasebni forum, to ne možemo dozvoliti, i držim, ako izvijestimo London o našem stajalištu, da će i London na to pristati. To bi bile markantne razlike, koje nas dijele od dra. Werbera. Uvjeran sam, da ćete Vi odobriti naše stajalište, pa ne ulazeći dalje u druge momente, molim, da ovo što sam rekao, odobrite i da prihvatite ovu tekstaciju:

Savezno Vijeće odobrava osnutak zemaljskog palestinskog ureda za kraljevinu SHS i prepušta S. O. ustanovljenje posebnog statuta za P. U.

Pal. Ured je egzekutivni organ S. C. J. u svim pitanjima praktičnoga palestinskoga rada, koji vrši po uputama, što ih postavlja centralni cionistički ured za emigraciju i kolonizaciju.

K 2. točki rezolucije stavljam ovaj dodatak in fine:

Zaključci Pal. Komisije imaju da se podnesu S. O. dotično R. O. na odobrenje.

J. Brandeis (Novi Sad): Dr. Werber je rekao, da je nešto stvorilo, što mi svi moramo priznati, da je to pravi pal. praktički rad, ali ujedno smo i konstatovali i ne možemo propustiti, da kažemo javno, da protiv g. dra. Werbera postoje osobne averzije. (Burni povici: Nema

osobnih averzija. Iznesite imena!) Naš je cilj, da sve što škodi našem radu eliminiemo, jer moramo biti svi složni, ako hoćemo, da nešto stvorimo. Istina je, da je g. dr. Werber uzeo na svoja leđa više no što može nositi. Mi, koji smo pitovali i koji smo na tom polju radili, možemo to najbolje konstatovati. Prema sadašnjim prilikama ne možemo više izdržati nego ove tri grupe haluca. I daljnjim radom ćemo čekati, dok ne budemo ove tri grupe potpuno obezbijedili. To je moje shvaćanje. Jedno molim, da se uzme u obzir, da nema drugoga čovjeka, koji može ovu organizaciju voditi. Pa ako je g. dr. Werber malo predaleko pošao, jer je veći teoretičar nego realista, moramo ipak moliti, da dr. Werber ostane na svome mjestu.

Lav Stern: Između R. O. i Pal. Ur. nastao je stanovit nespozumak. Dr. Werber razvio je jednu kolosalnu radinost, ali u ekspeditivnom smislu. Pokazuje to i opseg njegovog referata, koji je ispio tako dug. On je trebao da ima na umu, da jedan dio slušatelja dobro pozna materijal, što je iznio, za njih je referat bio preopsežan, dok drugi, koji je o tome vrlo malo znao, niti iz ovoga referata ne može dobiti pravog pojma. Za njih je referat morao biti kraći i općenitiji. Zato mi je žao, što mnogi ne će imati pravu silku o Pal. Ur. i njegovu radu. Kao što je i sam referat opsežan, dokazuje i to, da je orijentacija dra. Werbera silno jednostrana u pravcu kvantiteta. Ali on hoće da istakne glavne principijelne stvari. To je jedna pogreška, a druga je, da je pri tome zaboravio, koju ulogu kod toga rada ima S. C. J., koju ulogu ima R. O., koju ulogu ima šef P. U. On je sve to uvećao tako, da je S. C. J. stavio u centum svjetske organizacije, kojemu da je vrijednost neocjenjiva, a opet u samome S. C. J. je najvažniji Pal. Ured, u njemu pako šef Pal. Ur. najvažnija osoba. I tako je došao dr. Werber do toga, da postavlja zahtjeve, koje mi nijesmo mogli odobriti. A jer je on držao, da su to tako važne stvari, on je smatrao naše stanovište neispravnim, pošto je mislio, da je dužnost odbora, da prihvati činjenice, koje je on stavio, a odbor zabacio. On je stavio odbor pred gotove činjenice, premda znajući, da to R. O. ne će odobriti, kako ih već ranije u diskusijama nije odobrio i premda je R. O. zato trebao nositi i doista nosi odgovornost. Haluc-pokreta bilo je i kod nas i prije dra. Werbera. Ne smijemo da stojimo na osobnom stanovištu, pa da gledajući, kako je nešto učinio dr. Werber, sve skrojimo prema njegovoj osobi. Nego treba rad P. U. udesiti tako, kako će vrljediti, kad bi netko drugi bio na mjestu dra. Werbera. Mi vidimo jasno kod predloga dra. Werbera, koji su principijelne naravi, n. pr. da se sa Pal. Ur. stvori u našoj organizaciji država u državi. To je jedna pojava, koju mi otklanjamo, ne radi osobe dra. Werbera, nego zato, što mi ne možemo stvarati nikakovu organizaciju unutar naše organizacije, koja bi mogla da probuši cijelu našu organizaciju, i da nas u našem radu sprečava. Druga principijelna razlika je u ovome: Dr. Werber hoće, da S. V. zaključi, da se u budžet uvrsti 300.000 K za P. U. i on hoće, da se stvori neka garancija, da će to P. U. dobiti i hoće, da se zaključi, da će se posebno sabirati za P. U., ako odbor ne bi bio u stanju, da stavi P. U. 300.000 K na raspolaganje. A tko daje R. O. garanciju? Obrazloženje dra. Werbera izvire — dopuštam — iz njegovog najdubljeg uvjerenja, ali njegovo iskustvo se ne slaže sa našim iskustvom, koje veli, da nije dobro, da se ljudima dolazi svaki čas sa zahtjevima u drugu svrhu. Bila bi jedna samoobmana prihvatiti njegovu stanovište. Danas priznaju stručnjaci, da su zagriješili oni, koji su prijašnjih godina stajali na grajzlerskom stanovištu, misleći, da ljudima treba dolaziti svaki čas i od njih tražiti ponešto, pa da će od mnogo malenih svota postati nešto velika. Naše je iskustvo i to je sada posvuda usvojeno, da se mora sabiranje ograničiti na najmanje naslova i povoda. I kad se spremamo, da provedemo akciju za Keren Hajesod, koju je i g. dr. Werber priznao kao najvažniju i kad još pomislimo, da se dužnosti podavanja nas cionista ne ograničuju samo na naša cionistička podavanja, onda će nam biti jasno, da ne možemo dopustiti ovakovo posebno sabiranje, kad već imamo u proračunu S. C. J. svotu, koju je dr. Werber predložio i koja će biti sasvim dovoljna, jer osim onih 300.000 K što smo ih stavili u budžet, dolazi u

obzir akcija sabiranja materijala, odjeće i obuće. Nema razloga za P. U., da stvaramo još posebnu garanciju, jer garancije — koje su jedino moguće — leže u tome, ako budemo radi. Ako R. O. bude mogao primiti one dohodke, koje su predviđene u budžetu, onda ćemo i tražiti ono, što je predviđeno. Kod nekih točaka rezolucije reći ću, što mislim, da je u redu, a što nije. Prema rezoluciji dra. Werbera Radni odbor nema prava, da obustavi zaključke, stvorene po Pal. Kom., a ja bih htio, da R. O. ima to pravo, ako se sa zaključcima P. K. ne slaže. Što se tiče proračuna, mi moramo da otklonimo, da se površ 300.000 K, uvrštenih u budžet, dozvoli i posebna akcija sabiranja, kojim bi se došlo do 120.000 K u line članarine. Molim g. dra. Werbera, da uvidi lojalno, da radi ovih 120.000 K nije vrijedno, da postavi svoj princip naprama našem principu. Na tačku 3. rezolucije ja sam već obrazložio svoje gledište. Tačka 4. molim da se otkloni, jer je uvredljiva za R. O. i jer predpostavlja, da je R. O. upotrebljavao novac skupljen u jednu svrhu, da ga troši u drugu i baš zato, jer mi to nismo nikad napravili, jer nismo nikada potrošili nešto, što nije trebalo, molim Vas, da ovo otklonite. Od zaključaka stvorenih na konferenciji pal. delegata pristajem na tačku 1., na tačku 2., glede 3. tačke to je nešto, što je po sebi razumljivo i što najtoplije preporučujem da se primi. Tačku 4. primam. Za 5. mislim da je slabo stilizovana, dva liječnika čini mi se malo previše.

G. Mihael Levy veli, da je želja sarajevskih delegata, da u smislu pismenog podneska Žid. Narodnog Društva za Bosnu i Hercegovinu zauzmu jedno jasno stajalište u tom pitanju, o kome se upravo sada povelja riječ. Prije nego što predje na obrazloženje tog stajališta drži, da je na mjestu, da zamoli Savezno Vijeće, neka bi izrazilo svoje priznanje dru. Werberu za njegov agilni rad u prošloj godini. Taj rad i njegova dobra volja bezuvjetno su to zaslužili, pa misli, da se to mora ovdje istaći. Prelazeći zatim na stvar veli, da on drži, da bi se u principijelnim pitanjima mogao lako postići sporazum s g. drom. Werberom. Teže je i delikatnije pitanje, kako će se izgraditi razlike i opreke osobne naravi. Šef palestinskog resora je čovjek preširoke koncepcije. Treba da se naročito istakne, da se mi — ljudi moramo prilagodjivati prilikama, koje oko nas vladaju i koje su redovno jače od nas, a da ne možemo i ne smijemo prilike i okolinu silom prilagodjivati sebi, svojim željama, svojoj ambicioznosti i svojim sposobnostima. Promatrajući dosadašnji preagilni rad g. dra. Werbera dobili smo dojam, da on ne zna držati prave mjere. Ne sumnja, da g. dr. Werbera u njegovu radu rukovode najbolje namjere. No s druge strane iziskuje naše dosadašnje iskustvo, da se radu Pal. Ureda postave izvjesne granice i da se vodstvu našeg Saveza osigura ingerencija u taj rad. G. dr. Werber znađe, da sarajevski delegati kao ni ostali nemaju ništa lično protiv njega, pa će stoga to stajalište shvatiti kao stvarno. S. C. J. mora bezuvjetno imati ingerenciju i najširu kontrolu nad vaskolikim palestinskim radom. To jasno proizlazi i iz londonskog zaključka, koji je upravo g. dr. Werber citovao. Tamo se jasno veli, da se i svim posebnim savezima — »Sonderverbände« — pored zemaljskih federacija ima dati mogućnost suodlučivanja u pitanjima palestinskog rada. Ako je to pravo predviđeno za one zemlje, u kojima pored federacija postoje posebni savezi, onda je posve naravno, da kod nas, gdje nema tih »Sonderverbände«, to pravo u stvarima pal. ureda pripada isključivo jedino zemaljskoj cionističkoj organizaciji, t. j. Savezu Cionista Jugoslavije. Drži, da bi se to stajalište u glavnom pokrivalo s predlogom g. dra. Werbera uz modifikaciju, koju je predložio g. dr. Singer. Riješi li se to pitanje odnosa između Pal. Ureda i S. C. J. u tom smislu, onda je po njegovu mišljenju suvišna naročita stavka u pogledu kontrolisanja rada Pal. Ureda sa strane Radnog Odbora S. C. J., jer ako se Zemaljskom Odboru, izabranom po Saveznom Vijeću, povjerava sav budući rad, pa ako taj odbor izabire članove Pal. Komisije, naravno je, da mi moramo imati povjerenja prema tim ljudima, koji će zajedno sa šefom odlučivati o stvarima Pal. Ureda. Što se tiče tehničkog pitanja, t. j. načina kako će se obavljati rad unutar te komisije, veli, da se u to ne mogu upuštati delegati iz provincije, jer o tome ne mogu imati tačnog pregleda.

Stoga neka se to prepusti direktnom sporazumu Radnog Odbora i buduće Pal. Komisije. Glavno je, da se održi kao vrhovni princip, da S. C. J. imade bezuvjetno pravo ingerencije u palestinski rad što se tiče financijskog pitanja drži, da će se sarajevski delegati saglasiti s time, da se u budžetu odredi izvjesna stavka za Pal. Ured, te da se izvan te stavke ne smiju namicati nikakva posebna novčana sredstva za Pal. Ured. I on je mnijenja kao i predgovornik, da se iz rezolucije g. dra. Werbera imade izbrisati stavka, gdje se govori o namicanju novčanih sredstava putem sabirnih akcija za slučaj, da se u budžetu predviđena svota ne uzmogne nabaviti redovitim putem.

Tolnauer: Konferencija pal. povjerenika usvojila je predlog dra. Werbera o organizaciji pal. komisije većinom glasova. Za predlog je glasovalo 8 delegata, a protiv 7 delegata, među kojima su bili delegati haluc grupa i delegat Saveza Jevr. Omlad. Udruženja kraljevstva SHS. Ja sam si kao delegat toga udruženja pridržao, da iznesem kao minoritetni votum pred S. V. rezoluciju, koju sam predložio konferenciji, pal. komisara i jučer iznio u referatu o omladinskom pokretu.

Ja ću ukratko obrazložiti, u čemu se razlikuje ta rezolucija od rezolucije dra. Werbera. Prema rezoluciji dra. Werbera P. K. bila bi neposredno podvržena svjetskoj organizaciji, dok bi prema našoj rezoluciji bio egzekutivni organ organizacije S. C. J. i radio prema uputama svjetske organizacije. Razlika je u tome, ako bi taj ured stajao pod kontrolom svjetske organizacije, to znači, da P. U. u opće ne bi imao kontrole, jer svjetska organizacija n. poznaje prilike u našoj zemlji. Nema ni onda kontrole, ako je S. C. J. ima tek na drugom mjestu. U tome se saglašujemo s predlogom R. O. S. C. J.

Druga točka, u kojoj se razlikujemo, još više jest organizacija palestinske komisije. Pitat će netko, zašto je potrebno da ovaj resor za haluc-pokret ima naročitu ingerenciju na haluce i zašto ne bi čitava komisija vodila posao oko haluc-grupa. Treba imati dvoje na umu: duševno pitanje haluca i tehničku organizaciju. Po mom nazoru je potrebno, da egzekutivu u ovim dvjema stvarima razlikujemo, t. j. u prvoj točki inicijativu ima pročelnik haluc-resora, koji mora imati naročitu sposobnost za postupanje sa halucima, dok tehničku stranu ima da riješi P. U. Pročelnik haluc-resora mora da vodi sve poslove, što se odnose na duševni život haluca, kao zajednice i kao pojedinaca. Treba da naglasim, da svaki zaključak ovoga pročelnika haluc-resora mora imati odobrenje ostalih članova komisije, no ostali članovi komisije nemaju pravo da mijenjaju njegove zaključke. Oni mogu odobriti ili zabaciti, pa zahtijevati predložene novoga predloga. Mislim, da pročelniku haluc-resora treba dati osobite punomoći. Postupanje s halucima je vrlo delikatna stvar, koja se ne može točno unaprijed urediti. O tome se danas mnogo raspravlja, pa je većina došla do zaključka, da to ovisi o čovjeku, koji radi u pokretu, dakle treba da je pročelnik haluc-pokreta naročito čovjek sa posebnim punovlastima. Razumljivo je, da će u prešnim poslovima pročelnik odlučiti i bez odobrenja cijele komisije u sporazumu sa šefom P. U.

Za obrazloženje treće rezolucije, koju sam jučer iznio, ja bih trebao mnogo vremena, jer bi morao govoriti o potrebi regeneracije jevrejskog naroda, a potrebi zanatlija unutar haluc-pokreta. Budući da je ova rezolucija jednoglasno prihvaćena na konferenciji pal. komisara, to je neću ovdje razlagati, jer se nadam, da će je S. V. jednodušno prihvatiti. Što se tiče budžeta, kojega je predložio dr. Werber, to treba da istaknem principijelno stanovište omladine, da odobrava visinu svote, dok se glede načina kako će se namaknuti, smatra desinteresovanom.

A. Kohen (Mostar): Ja ću da se osvrnem na jednu stvar. Ne znam kako si R. O. predstavlja tu komisiju. Odbor će je imenovati, Odbor će je opozivati, on će je kontrolirati, i on hoće da pridržati jedan veto. Ja pitam, koga će R. O. postaviti, da li će postaviti nekoga, kome treba unaprijed da zabrani rad ili nekoga, kome će rad odobravati. R. O. ima pravo, da bude član komisije, onda zašto da R. O. sam sebe kontrolira?

Dr. Licht: Stvar se svela na jednu kolotečinu, na koju se nije smjela svesti i to krivnjom g. Brandeisa, jer po njemu izgleda, kao da se radi o otkimanju g. dra. Werbera ispod kompetencije S. O., da se stvori jedna organizacija unutar organizacije cionista Jugoslavije. Kad je u Londonu stvoren zaključak, imalo se pred očima to, da u pojedinim zemljama osim zemaljske federacije postoje zasebne federacije (Sonderverbände) i da u P. U. treba da budu zastupnici ovih Sonderverbände. Po tome ondje, gdje ima zasebnih federacija, P. U. ne može biti podvrgnut zemaljskoj federaciji, jer bi tim bila povrijeđena ravnopravnost. No tamo, gdje postoji jedna jedina federacija, nema te bojazni. Ondje, držim, je potpuno opravdano i u interesu održanja cjelokupnosti organizacije, da se održi potpuna saglasnost rada svih institucija unutar federacije. Može se dogoditi u budućnosti, da se kontrasti još više zaoštre i da cion. organizacija doživi primjer, da budu dvije institucije potpuno nezavisne, koje rade jedna protiv druge. Ovo je nemoguće i neodrživo stanje. Dr. Werber prigovorit će, kao i g. Koen, da tu Pal. komisiju imenuje Savezni odbor, da ima pravo kontrole. Medjutim ako je taj Pal. odbor autonoman, onda će on stvarati zaključke, koje ćemo mi imati pravo da kontroliramo, ali ne ćemo imati pravo, da ih promijenimo. Oni bi se, po autonomiji mogli i izvadjeti, a da naknadna kontrola toga ne uzmogne spriječiti. Ne radi se o tome, da zadrži pravo ovaj ili onaj, nego samo o tome, da odlučuje onaj forum, koji je u prvom redu forum vašeg povjerenja i koji je već po imenovanju palestinske komisije odgovoran. Dr. Werber ima razloga da bude protiv toga, jer smo mi g. dra. Werbera u nekoliko prilika zabremzovali, a držim, da bi bilo bolje, da smo to učinili u više prilika. Pitanje halucimskog referenta je pitanje ličnoga takta i ličnoga saobraćaja. Omladina treba da ima mogućnost, da u komisiji ima čovjeka svoga povjerenja, s kojim će općiti. Halucim su dragocjena lica, dragocjenija nego šef P. U. To nije demagoška fraza, jer su oni reprezentanti one ideje, koja primjerom ličnoga čina djeluje na čitav cionistički pokret. Treba da udovoljimo njihovim zahtjevima, da pošaljemo svoga povjerenika i izaberemo svoga šefa.

Brandeis: Ne može da zataji, da protiv g. dra. Werbera postoji u odboru neka averzija, koja igra ulogu i kod ovoga pitanja. (Galama. — Povići: Ne sumnjajte, iznesite faktal)

Dr. Licht: Na osobnu primjedbu najsvečanije izjavljuju, da se R. O. u stanovištu prema dru. Werberu nije dao voditi nikakvim ličnim motivima. R. O. je najpripravnije primio dra. Werbera, kao svoga člana, najsrdčajnije pozdravio njegovu pripravnost na rad. R. O. je konačno pomagao dra. Werbera, koliko mu je god bilo moguće, u koliko je imao prilike i sredstava, koja su stajala na raspolaganju.

Dr. Werber: U prvom redu radi se o tome, da li P. U. treba da bude egzekutivni organ centrale u Londonu odnosno cent. ureda za useljivanje u Palestini, ili da bude izvršni organ S. C. J. To je tehničko pitanje i nije od principijelne važnosti. Jer ako P. U. radi po uputama londonske centrale, onda radi i po uputama S. C. J., jer se nadam, da je disciplina svih cionista ista, i ono, što londonska centrala naredjuje, treba da se izvrši, kako to londonska centrala traži. A jer se ostavlja odboru pravo kontrole, time je sačuvana i njegova funkcija, S. O. sam imenuje sve članove komisije, on unaprijed zna, u koje ima povjerenja i da će raditi kako oni žele. Ali kako je to g. dr. Licht istaknuo, da bi se svaki prijedlog morao podastrijeti R. O., onda u stvari Palestinska Komisija ne bi vršila nikakve funkcije, onda se mora kazati, da R. O. smije sam stvarati sve zaključke, koji su potrebni za taj rad. Pal. Kom. imala je svrhu, da se svi Sonderverbände u polju praktičnoga rada koncentriraju. Kod nas nema ni Sonderverbände, pa onda zašto posebne komisije? Zašto odbori? Ja znam da je u tom slučaju funkcija P. U. otežćana. (Glasovi: Samo otežćana!) Zašto da stvaramo neke granice za rad, ako su one nepotrebne? G. Brandeis je istakao, da je u ovoj stvari odlučivao lični moment. Po mom uvjerenju tu lični moment nismo igrali nikakve uloge. Sad ću se osvrnuti na izvješće i S. O. On je u meni vidio asku veliku ljubav za kvantitetom. On računao sa prikladno, koje po-

stoje, ali neka bug: uvjereni da sam i ja s njim računao. Kad bih išao za kvantitetom, ne bi mi imali 37 halucima, nego 300. Kvantiteta može se stastovati jedino u tome, da sam studirao sve mogućnosti, da radim prema prilika. Ja sam studirao prilike, koje postoje i kako se mogu svjetskim potrebama prilagoditi. G. L. Stern je rekao, da ja hoću da stvorim državu u državi. Moramo znati, da u svim krajevima pokreta cionističke organizacije ima u istinu i drugih dijelova. U Beču postoji »Reichskonferenz der N. F. K.«, koja ima da da odlučuje posve samostalno u svim pitanjima, koja se nje tiču, dok centrala ima samo pravo kontrole. Ako dakle vidimo, da je za specijalnu zadaću potrebna i specijalna organizacija, zašto je ne bi dozvolili?

Sad ću da predjem na najvažnije pitanje, a to je osiguranje sredstava. Ja sam iznio svoje stajalište, da moramo biti u stanju, da osiguramo naš praktični palestinski rad, a to će biti samo onda, ako stvorimo mogućnost apela na cijelo židovstvo. Ja sam uvjeren, da će veliki dio idućeg R. O. biti savjestan, da će u svakom pogledu nastojati, da zadovolji našim potrebama. Ja ne poznajem članove budućeg R. O., ne znam, kako će raditi, ne znam, da li će biti u stanju, da izvrše zadatke, ali ja poznajem sadašnje pal. povjerenike i na njih se moram osloniti. Oni su bili oni, koji su omogućili, da izvršimo ono, što smo izvršili, pa ako već postoji takova institucija, zašto da je zabačimo. R. O. na svojoj sjednici od 26. IX. stajao je na stanovištu, da treba pal. sekcije održati, da se 120.000 K mora da zagarantuje. P. U. Najedamput se ovo stanovište promijenilo. Ne znam zašto! Što se tiče primjedbe g. Levy-a bio je ljubezan i iznio prijedlog, da se meni izrazi priznanje za moj rad. To je nešto suvišno. Ja mislim, da kad čovjek radi, da on ne radi za priznanje. On radi za samu stvar. Ako smo imali uspjeha, u tom nam leži priznanje, a ako se radi o jednoj formalnosti, bilo joj je udovoljeno, jer je R. O. dobio apsolutnu i s njime i ja kao član R. O. Tolnauer obratio je pažnju na to, da su rezolucije, koje sam predložio, primljene većinom glasova sa 8:7, ali on nije iznio razlog. Pal. Kom. ima 40, a ne samo 8 i svi povjerenici bili su za to. Mi smo stvorili na konferenciji u Brodu zaključak jednoglasno. Da su bili Pal. povjerenici ovdje, bilo bi to zaključeno sa 38:7, a da nijesu bili ovdje, to je krivnja ili naša ili R. O. Mi smo zajedno u R. O. zaključili, da konferencija pal. povjer. ima pravo da stvara zaključke, koje treba predložiti R. O., a ako se nijesmo još mogli složiti u podjeli kompetencije P. U. i R. O., uvjeren sam, da bi mogli doći do sporazuma. Isključeno je, da ćemo se složiti u najglavnijoj točki, gdje se ne razilazimo iz principijelnih razloga, nego iz ličnih momenata. Ja moram ovdje počinuti indiskreciju i iznijeti jednu izjavu, dra. Lichta, koja je pala na zadnjoj sjednici: »Halucim to žele!« (Buka. Dr. Licht uzdignutim se glasom ograđuje protiv toga, da mu dr. Werber podmiče lične motive. — Predsjednik: »Sad ima riječ dr. Werber.«) Dr. Werber nastavlja: Ja sam zahvalan g. dru. Lichtu, da je u tome pogledu dao razjašnjenja. Držim, ako se radi o principijelnoj stvari, da se može ovako riješiti. 90% svih agenada P. U. su agende haluc-pokreta. Ako se stvori zaključak, da se stvori posebni resor za haluce i predaje jednoj osobi, ja te osobe ne poznajem, ali ako se stvori takav zaključak, zavisit će sve o osobi, koja će ovu stvar voditi. Ako ta osoba ima toliko sposobnosti i toliko snage, onda može uzeti i onih 10% i s time će se stvoriti jedan egzekutivni organ, a ne će biti dva, koja nisu potrebna. Stojim na stanovištu, da Pal. kom. ima da odlučuje u svim pitanjima Pal. Ureda i da pojedini referenti moraju u svim stvarima sudjelovati. Ako se radi o tome, da se traži jedan duševni vodja za haluc-pokret, to je nešto, što mi moramo svi primiti, jer moramo znati, da nije sigurno, da će šef P. U. biti čovjek, koji će imati sposobnosti, da vodi duševni pokret. Ali ja držim, da ne treba da se biraju ljudi, oni moraju sami doći, moraju znati, da su sposobni i zvanj za taj posao. (Povići: To je demagogija.) Što se tiče rezolucije, koju je podnio g. Tolnauer, a koja je prihvaćena na konferenciji palestinskih delegata, moram da napomenem, da P. U. ima samo jednu zadaću, on ima samo jedan cilj: Palestinu, i smije vršiti samo one zadaće, koje se tiču haluc-pokreta. Mi smo

ali, da se uzdrži kompromis, bili pripravi da P. U. vodi poslove, koji se tiču galuta. Ne ću više da obrazlažem stvari, jer bi to predaleko vodilo i jer sam uvjeren, da će delegati primiti rezolucije, koje sam predložio.

Pošto je time debata završena, prelazi se na glasovanje. Predsjedatelj predlaže, da se prva točka rezolucije dra. Werbera spoji s predlogom dra. Singera, koja bi onda glasila: »Palestinski Ured izvršni je organ S. C. J., a radi u svim pitanjima praktičnoga palestinskog rada po smjernicama, što je postavio i što će ih postaviti centralni ured za emigraciju i kolonizaciju.« S. V. jednoglasno prima ovu rezoluciju, a zatim i drugu tačku rezolucije dra. Werbera uz dodatak dra. Singera. Tačka treća, da se komisija sastaje svakoga mjeseca, prima se, isto tako kao i četvrta o izvješću Saveznom Odboru, odnosno Radnom Odboru. Tačke o proračunu odlažu se za glasovanje kod proračuna Saveza C. J., a glede ubiranja članarina putem naročitih sekcija odlučeno je, da se rad tih sekcija ima obustaviti. S. V. većinom glasova odlučuje, da Savezni Odbor može u slučaju potrebe dati privolu za provedenje poslova sabi ne akcije. Ostale tačke rezolucije upućuju se na predlog predsjedatelja Saveznom Odboru. Zaključci konferencije Pal. Povjerenika prihvaćaju se jednoglasno.

Predlog g. Tolnauera glede posebnog resora za haluce otstupa se budućem Saveznom Odboru, dok se predlog o osnivanju zanatlijskih radiona u načelu usvaja i preporuča budućem Saveznom Odboru.

Predsjednik prekida sjednicu i zakazuje nastavak sjednice u 3 sata poslije podne u Židovskoj djačkoj menzi.

POSLIJE PODNE.

U nastavku vijećanja referira dr. Singer o promjeni pravila.

Referent iznosi razloge, koji traže promjenu nekih paragrafa, te ističe, da treba naročito urediti kompetenciju pojedinih odbora i provesti neke tehničke promjene, koje su znatno otežavale rad.

Nakon pročitanih pravila razvila se debata, u kojoj dr. Albala traži, da se promijeni stavka o sazivu S. O., te predlaže, da 8 članova S. O. mogu tražiti saziv sjednice, koja je vlasna zaključivati, ako joj pribiva 16 članova S. O. Ako na sjednicu S. O. ne dodje dovoljan broj članova, predsjednik u roku od 24 sata saziva novu sjednicu, koja je vlasna zaključivati, ako je prisutno 11 članova. Nadalje da R. O. mora u načelnim pitanjima tražiti prethodni sporazum sa predsjednikom S. C. J.

Nikola Tolnauer traži da S. Ž. O. U. dobije pravo na jednog zastupnika u S. V. (Odbija se.) — M. Montilja (Sarajevo): Da se u pojedinim pokrajinama omogući cionistički rad, predlaže u ime sarajevskih delegata, da se u statut uvede ovaj pasus: »Članovi S. O. u glavnim mjestima pojedinih pokrajina sačinjavaju pokrajinske odbore. Ovi su izvršni organi S. O. na području svojih pokrajina, te smiju u slučaju potrebe stvarati hitne zaključke i obavljati neodgodive poslove uz naknadno podastiranje izvještaja R. O. u svrhu odobrenja.« Nakon debate, u kojoj su učestvovali dr. Spitzer, Mihael Levy, dr. Albala i dr. Singer, odbija se predlog.

Rikard Herzer predlaže, da se pravila prevedu na njemački, španjolski, a za Srbiju da se štampaju ćirilicom.

Iza toga predlaže Simo Spitzer budžet za god. 1921. Razlaže opširno pojedine stavke pokrivača i izdataka u budžetu Saveza, te naglašuje, da sve te brojke ne mogu da predstavljaju nešto čvrsto i nepromjenjivo, već moraju biti elastične, da se mogu prilagoditi prilikama i potre-

bama. Obzirom na velike zadaće, koje nas čekaju i koje od nas traže intenzivan rad, moraju stavke za propagandu biti velike. Jedan dio tih troškova, koji se danas još ne može ustanoviti, morati će da nosi Keren Hajesod. U obrazloženju budžeta »Židova« ističe, da pojedine stavke proračuna djelomično već računaju s prilikama, te su s toga znatno povišene. Troškovi lista neprestano rastu, zato ćemo morati u god. 1921. povisiti pretplatu na 120 K godišnje i pobrinuti se, da pored pretplate nadjemo novih vrela prihoda. Savezno Vijeće neka odluči, da li će »Židov« i nadalje izlaziti samo tri puta mjesečno ili kao tjednik. Konačno moli, da S. V. prima predloženi budžet.

Lav Stern (Zagreb) prigovara pojedinim stavkama u proračunu. Želi, da se kod stavke pokrivača za agitaciju metne svota od 300.000 K na teret Keren Hajesoda, jer će za nj biti provedena najveća propaganda. Protivnik je doprinosa pojedinih mjesta za agitaciju, jer time ne ćemo uspjeti.

Jehuda Brandeis (Novi Sad) predlaže, da se proračun prima uz preinake, koje je stavio g. Stern.

Dr. Albala (Beograd) i Albert Ozmo (Sarajevo) traže razjašnjenje radi ubiranja šekela. Dr. Licht je za ubiranje čistog šekela u visini, koju propisuje egzekutiva cionističke organizacije. Za zemaljsku organizaciju i vodstvo svjetske cion. organizacije neka se posebno plaća.

Jakov Talvi (Skoplje) prihvaća proračun i moli, da se svi proglasi i upute izdaju na španjolskom jeziku.

U završnoj riječi Simo Spitzer izrazuje veselje, da se mnogo govorilo o budžetu, jer to je dokaz interesa za proračun. Odgovara na pojedine primjedbe govornika, te ističe, da će Keren Hajesod nositi samo troškove za svoju propagandu. Za druge propagandističke svrhe moramo sami namaknuti sredstva, pa je zato u budžet stavio posebne iznose za tu propagandu. Zatim prelazi na pitanje organizacionog prinosa za S. C. J. i šekela, te ponovno upozoruje na to, da se pri sastavu budžeta držao dosadanjih uputa iz Londona, prema kojima se ima šekel posebno ubirati. Pored šekela, koji nam je propisan sa 6 K, ima svaki dati svoj prinos za zemaljsku organizaciju i za egzekutivu svjetske cion. organizacije, koji smo prinos u sumi preliminirali sa 200.000 kruna. Konačno naglašuje, da je glavno osiguranje sredstava, a da mu je manje do toga, hoćemo li ovu ili onu stavku sniziti ili povisiti.

Kod glasovanja primljen je budžet Saveza s promjenama Lava Sterna i budžet »Židova«, koji ima nadalje da izlazi tri put mjesečno.

Iza toga čita dr. Licht ovu rezoluciju:

»Cionistički delegati, okupljeni iz cijele kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca u Saveznom Vijeću u Zagrebu, saučestvuju s grozom u nečuvenim patnjama židovske braće u Poljskoj, Ukrajini i Magjarskoj, kakovima u patničkoj historiji židovskoga naroda nema premca.

S ogorčenjem konstatuje, da prosvijećeni svijet pasivno trpi sustavno i postojano krvničko klanje i uništavanje

židovskih života i egzistencija i skvrnjenje židovskih žena po razularenim strastima životinjskih zločinaca, a uz sankciju predstavnika državnih i vojničkih sila, pa se obraćaju apelom na Ligu Naroda, na državnike prosvijećenih država i čitav kulturni svijet, da vidljivim aktima djelotvornog protesta stane na obranu ne samo golorukih žrtava već i časti čovječanstva i da tako, iako kasno, ublaže golemu optužbu, koju će istorija podići protiv savremenog svijeta.«

Rezolucija je jednoglasno prihvaćena.

Prije prelaza k posljednjoj točki »izbori« iznaša dr. Hugo Spitzer razloge, s kojih ne može više da prima mjesto predsjednika i moli, da se po njemu iznesent razlozi uvažavaju, te odustaje od kandidature njegove osobe.

Dr. Licht: U odljem govoru prikazuje zasluge dr. Spitzera za našu zemaljsku organizaciju, te medju inim veli: Otako cion. organizacija postoji u Jugoslaviji dr. Spitzer je stajao uz nas ne samo pasivno, već i aktivno. On je omogućivao židovskim omladincima cionistički rad i bio im je snažna potpora u tom radu. I u zadnjim godinama nije se nikad oglušio našem pozivu, te je unatoč godinama najpripravnije pred svim oblastima znao, da nas dolično zastupa. I ako priznaje, da dosadnji statut nije omogućio dru. Spitzeru onaj aktivitet, što ga je on želio, te ako je bilo i propusta sa strane R. O.-a, uvjeren je, da svi ti razlozi danas otpadaju. U ovom sudbonosnom času mi se uzalud ogledavamo za čovjekom, koji bi imao tolike volje i čiste ljubavi k radu, da se primi toga mjesta. Uvjeren je da će dr. Spitzer svladati sve poteškoće, da će vazda biti ondje gdje treba inicijativnog rada. Moli, da delegati svojim jednodušnim izborom primoraju dra. Spitzera, da i nadalje ostaje na čelu pokreta. (Burni poklici Hedad dr. Spitzer-).

Iza toga predlaže dr. Singer u ime kandidacionog odbora, da se izaberu perklamacijom u S. O.:

Predsjednik dr. Hugo Spitzer (Gsjek), zatim dr. David Albala (Beograd), Albert Alkalay (Sarajevo), dr. Dav. Alkalay (Beograd), Feliks Baum (Zagreb), Žiga Hacker (Zagreb), Dr. Isidor Hermann (Lipik), Rikard Herzer (Zagreb), Dr. Marko Horn (Zagreb), Makso Lederer (Zagreb), Dr. Moric Levy (Sarajevo), Avram Levy (Brčko), Mihael Levy (Sarajevo), Albert Pessa (Bitolj), Kalman Lebl (Beograd), Bernard Pinto (Sarajevo), Gustav Seidemann (Priedor), Dr. Alfred Singer (Zagreb), Simo Spitzer (Zagreb), Dr. Beno Stein (Zagreb), Lav Stern (Zagreb), Dr. ing. Avram Werber (Bos. Brod), i 5 zastupnika Vojvodine, koje će Vojvodina naknadno sama nominirati.

Nakon prihvata izbora zahvaljuje dr. Spitzer na iskazanom povjerenju, te u svoje ime izjavljuje:

Jednodušni izbor napunja me ponosom kao čovjeka i kao cioniste. Već sam kod zadnje konferencije istakao, da je stajalište naše danas ljepše, ugodnije i zamamnije no prije, gdje nije bilo tako lahko i ugodno stajati na čelu cionističke organizacije. Jošte je veća čast i veće veselje stajati danas na čelu naše cionističke organizacije, jer ako apstrahiramo od zagrebačke općine i Julija Weissa

ml. iz Dalja sve ostale vlasti nas danas priznaju odlučnim faktorom u židovstvu. Ali ne samo radi časti i veselja, ja preuzimam službu, jer velite, da me trebate. Kad sam na prošloj konferenciji primio predsjedništvo istakao sam da mogu to preuzeti samo u toliko u koliko topot i korak naše omladine odgovara mojoj snazi. Danas ne stavljam taj uvjet. Velebni momenat istorijski ovaj događaj, kao da je i na meni proizveo čudo, i ja se osjećam fizički u stanju, da koracam s mladeži. Shvaćam, uvažavam i divim se zanosu omladine i uživam u njenom poletu. No ipak moram, da Vas upozorim na ovo: Naš nezaboravni Herzl stavio je na čelo velikom svom djelu: »Ein Traum? wenn Ihr wollt,, ist es kein Traum«. Ono što smo željeli, za čim smo čeznuli, bilo je do sada krasan san. Dok smo bili u snu mogli smo maštom prekoračiti granice mogućnosti ostvarenja naših snova i želja. No danas se san pretvorio u javu i sad počinje realni rad. Danas moramo ići za ciljevima, koji se dadu ostvariti. Ne smijemo letiti za utopijama, da gubimo mogućnosti za ostvarenje onoga, što se postići može. U tom okyiru napnimo najvećma naše snage. Pritegnimo na rad i druge, koji došad nisu bili aktivni i one, koji stoje i izvan naših redova. Neka se naše sile ne raštrkavaju, ne trošimo svoje snage u radu, koji ne vodi praktičnom cilju. Danas Vam obećajem, da ću nastojati, da najzdušnije ispunim svoje dužnosti i dati inicijative svagdje, gdje god to bude moguće. Konačno izrazuje nadu, da će mu biti moguće na narednom Saveznom Vijeću stupiti pred delegate javljajući im najljepše uspjehe. (Dugotrajno odobravanj).

Dr. Licht predlaže, da se u znak počasti dru. Spitzeru članstvo u Vel. ak. cionom odboru svjetske cionističke organizacije, koje je izborom u Londonu zapalo dra. Lichta prenese na dra. Spitzera i da se o tom obavijesti egzekutiva cion. organizacije u Londonu. Prima se.

Lav Stern izjavljuje, da bi isto tako valjalo da SV. primora dr. Lichta, da ostane u R. O.-u. Konačno izriče zahvalu dugogodišnjem potpredsjedniku organizacije dru. Ivanu Jacobi-u, koji je otpustio.

Dr. Singer razlaže uzroke radi kojih nije kandidacioni odbor kandidirao dra. Lichta. Svi mi, vele, koji smo radili s drom Lichtom znamo da on treba odmora. Znamo ujedno, da doktor Licht nije osoba, koji će primiti jednu funkciju, a da je neizvrši najzdušnije. Činjenica, što dr. Licht nije stupio u R. O. ne znači, da se povlači, već će naprotiv njegove energije oslobodjene i riješene premnogih spona moći da nam kud i kamo više služe. Govornik je uvjeren, da će dr. Licht i nadalje ostati ne samo naš duševni vodja, već naš prvi i najbolji radnik. (Burni poklici: Hedad dr. Licht).

Julius Berger (Berlin), tajnik Keren Hajesoda za centralnu Evropu, izvješćuje o Keren Hajesodu. Prikazuje uvodno situaciju, iz koje je nastao Keren Hajesod. Stojimo pred velikim mogućnostima u Palestini. Što se moglo stvoriti na političkim preduvjetima učinjeno je, i ništa nas više ne priječi da izgradimo židovsku zajednicu u Palestini, osim nedostatne naše financijske pripravnosti. Živimo u finan-

cialnoj krizi i stojimo pred zadaćama, koje su rijetko kad bile namijenjene kojemu narodu.

Ne radi se ni o čemu drugome no da pripravimo materijalna sredstva. Moramo cionističkoj organizaciji da stavimo na raspolaganje neku vrst državnog imetka, koji će joj omogućiti da stvori u Palestini preduvjete, koji su nužni da utru put nesmetanom gospodarskom i kulturnom razvitku zemlje. Toj svrsi služi Keren Hajesod. On je kolonizacioni i emigracioni fond, iz kojega treba namiriti sve one izdatke, koje radi svoje opće korisne svrhe svagdje snaša državna uprava, pripremu i provedenje emigracije, prvu skrb za emigrante u zemlji, stvaranje radnih mogućnosti za emigrante n. pr. provedenje javnih radova, pošumljivanje, isušivanje povodnjivanje, gradnju javnih cesta, saniranje zemlje i slično. Morati će osnovati i podupirati opće korisno društvo za gradnju, pripremati opće korisna poduzeća n. pr. električne centrale i vodovode, uređenje zdravstva, školstva itd., sve zadaće i uredbe, čije provedenje i uzdržavanje ima zemlju staviti u stanje da postane gospodarski produktivna i samostalna, te neovisna od potpora izvana. Troškovi za sve ove radnje preliminirane su s 25 milijuna funti sterlinga, a imaju da se namaknu u roku od 5 godina. Nužno je, da se osiguranje te svote t. j. supskripcija toga iznosa dovrši u godinu dana, jer vodstvo treba da zna, s kojim sredstvima može raspolagati te da prema tome udesi svoje dispozicije.

Keren Hajesod konstituirati će se kao englesko društvo. Društvo izdaje za uplaćene iznose certifikate. Posjednici certifikata imaju izvjesna prava na dobitku društva i pravo da učestvuju u upravi. Društvom upravljati će kuratorij, koji ne će da ima cionistički karakter, već treba da reprezentuje ukupno židovstvo dotične zemlje. Prema tome obuhvatit će akcija za Keren Hajesod cioniste i necioniste. Naravno da su cioniste u prvom redu dužni da dadu za Keren Hajesod. Cionistima nametnula je londonska godišnja konferencija dužnost, da dadu svoje podavanje u obliku maasera od imetka i dohotka. Akcija sad započima. O njezinome uspjehu zavisi da li će se ostvariti sve velike mogućnosti u Palestini za Palestinu koje iščekujemo. Pokazuju li se Židovi nespobnima da udovolje dužnosti časa, tad ćemo morati neupotrebljeno napustiti neizmjerne šanse, koje su nam se pružile. Shvaćamo li svoju dužnost, namaknemo li sredstva za Keren Hajesod, tad stojimo na vratima nove židovske Palestine, tad će Palestina opet biti ono, što je bila, židovska zemlja. (Živahno odobravanje).

Dr. Werber predbacuje R. O., da nije ništa do sad uradio za Keren Hajesod Na svim zemaljskim konferencijama su rasprave o Keren Hajesodu bile u središtu rasprava, a mi nijesmo S. V. podnijeli ni jednu rezoluciju.

Dr. Licht: Dr. Werber nam predbacuje, da nismo dali raspravi za Keren Hajesod dovoljno mjesta, već se tek sad pri kraju vijećanja na brzu ruku govori o tom važnom predmetu. R. O. nije za to ništa posebnoga pripremio, jer je tajnik Keren Hajesoda, g. Julius Berger, najavio svoj dolazak, a mi nismo znali, što će on

nama donijeti, niti smo htjeli nešto unaprijed poduzeti, dok nismo njega čuli. Nama se ne radi o papirnatim rezolucijama već o pripravi sistematskog praktičnog rada.

Jehuda Altmann (Bijeljina) htio je na početku vijećanja da pozdravi S. V. no nije došao do toga, te bi se sad htio oprostiti od S. V. Ne će da troši mnogo riječi, već će samo da iznosi molbu svih haluca, da vodstvo naše organizacije stvori čim prije mogućnost, da haluci podju u Palestinu. Njihova je lozinka, da je rad svet, a na oprostaju želio bi, da svi usvoje tu lozinku. Uvjeren je, da će u narednim godinama to biti lozinka cjelokupnoga židovstva.

Dr. Hugo Spitzer: Često smo se tokom naših rasprava osvrtni na naše dične haluce. Na rastanku im želimo sretn put. Neka postignu ono, što su sebi preduzeli, što je želja svih nas, da budu pioniri obnovnog rada u Erec Jisraelu. (Povici: Hedad halucim! Lehitraot beerec Jisrael!)

Pjevanjem Hatikve završena je u 7 sati poslije podne Savezno Vijeće.

Iz Jugoslavije

Sjednica Saveznog odbora. Novo izabrani Savezni odbor održao je dne 27. oktobra iza dovršenog zasjedanja Saveznog Vijeća sjednicu pod predsjedanjem predsjednika S. c. I. g. dra. Hugé Spitzera.

U ovoj su sjednici izabrani potpredsjednicima S. c. I. gg.: nadrabin dr. Moric Levi, Sarajevo, dr. David Albala, Beograd, dr. Beno Stein, Zagreb, a i dno potpredsjedničko mjesto rezervirano je za Vojvodinu.

Nadalje su konstituisani: Radni odbor, u koji su ušli slijedeći članovi S. O.: dr. Beno Stein, predsjednik, Rikard Herzer, tajnik I.; dr. Marko Horn, tajnik II.; David Spitzer, blagajnik, Lav Stern, predsjednik povjerenstva za Ž. n. f.; dr. ing. Avram Werber, upravitelj Palestinskog ureda; Fela Baum, zastupnik omladine, te odbornici Žiga Hacker, dr. A. Singer i Simo Spitzer.

Redakcionalni odbor: gg. Dr. A. Singer, ponovno izabran urednikom »Židova«, te odbornici dr. A. Licht i prof. A. Szemnitz.

Povjereništvo za Židovski narodni fond prošireno je u svrhu intenzivnijeg rada od 4 na 9 člana: Lav Stern, predsjedatelj; Gustav Seidemann, Klara Barmaper, Mirjam Weiller, Mojse Montilja, Jakov Ovadija, David Spitzer i Bargiora Brandeis.

Palestinska Komisija: gg. dr. ing. Avram Werber, upravitelj, dr. Beno Stein, referent za Haluc-pokret, Kalman Löbl, za emigraciju, Žiga Hacker, za financije, Filip Löwy, kao gospodarski stručnjak i Fela Baum kao zastupnik haluca.

Ostavka g. dra. ing. A. Werbera. Upravitelj Palestinskog ureda, g. dr. ing. A. Werber podnio je dne 28. oktobra o. g. pismeno ostavku, koju je Radni Odbor u sporazumu sa predsjednikom S. c. I. uzeo k znanju.

Palestina ured. Povodom demisije g. dra. A. Werbera kao upravitelja P. U-a. izaslao je R. O. gg. dra. Oskara Spieglera i Simu Spitzera u Bos. Brod, da preuzmu kancelariju P. U-a i prenesu u sjedište

S. c. J-e. Stavlja se s toga svim interesima do znanja, da se sada nalazi kancelarija Palestinskog ureda u Zagrebu, Ilica 31, III. Uprava P. U-a preustrojava se u smislu zaključka konferencije Palestinskih ureda, održane u Moravskoj Ostravi i uzor-pravilnika, što ga je po ovoj konferenciji izabrani odbor izradio.

Tajništvo Saveza cionista Jugoslavije.

Konferencija palestinskih komesara. Dne 24. i 25. oktobra održala se u Zagrebu povodom Saveznog Vijeća konferencija palestinskih komesara, na kojoj su pretresana pitanja organizacije P. U., namaknuće sredstava za P. U. te smjernice za budući rad. Obzirom na opširni naš izvještaj o Saveznom Vijeću, na kojem su se sva ta pitanja ponovno pretresala, ne donosimo posebno tok ove konferencije.

Protest protiv oduzimanja prava glasa nacionalnim i vjerskim manjinama. Vanstranačka grupa odaslala je sa javne skupštine, koja se držala dne 7. o. mj., ministru unutrašnjih djela, Ljubi Draškoviću, ovaj brzovaj:

»Vanstranačka grupa, koja u Hrvatskoj i Slavoniji istupa samostalno u izborima za konstituantu, prosvjeduje sa svog zbora u Zagrebu, dne 7. XI. 1920. protiv otimanja izbornog prava pripadnicima vjerskih i nacionalnih manjina kao n. pr. Židovima i Česima itd. u nekim mjestima, videći u tome grubu povredu principa jednakopravnosti svih građana, u držanju kojega principa morala bi upravo naša država služiti uzorom ne samo iz načelnih razloga, već i iz taktičke vanjske politike. Molimo Vas za to, gospodine ministre, da je još na vrijeme, izdati shodne odredbe, da se sve konkretne nepravde saniraju, kako bi konstituenta bila vjeran odraz mišljenja svih građana Jugoslavije bez obzira na vjeru, narodnosti i klase. Jovan Banjanin, narodni poslanik, dr. Adolf Mihačić, predsjednik zbora i gradski zastupnik.«

Donosimo ovaj protest kao jedini glas političkih naših stranaka, koji se digao protiv protuzakonitog oduzimanja prava glasa vjerskim i nacionalnim manjinama.

Predavanja u Pečuju. U nedjelju, dne 17. oktobra napunilo je ne samo otmjeno židovsko već i brojno nežidovsko građanstvo Pečuja svečanu dvoranu dobrotvornog gospojinskog društva, da se iz predavanja vodja jugoslavenskih cionista upozna s bićem i osnovnim idejama cionističkog svjetskog pokreta. Nakon vrlo srdačnog pozdrava gostiju u ime mjesnog cionističkog društva uzeo je riječ osječki odvjetnik dr. Hugo Spitzer, predsjednik Saveza Cionista Jugoslavije. Uvodno razlaže motive antisemitske agitacije u Magjarskoj te navadja pogreške, koje su počinile Židovi a medju njima u prvom redu nastojanje konzekventnog provedenja asimilacije Jevreja, te reakciju, koja je morala neminovno da nastupi. Naglasio je, da samo samosvijestan čovjek, koji umije da cijeni sebe i svoju vjeru, može da bude i od drugih ljudi poštovan. U ostalom nije židovstvo, koje je u svakom pogledu bilo na svom mjestu, u opće dalo povoda, da se inicira sadanje neprijateljsko raspoloženje, protiv kojega je najbolje obrambeno sredstvo ujedinje-

nje, a u tu svrhu najpodesniji cionizam Stari pristaše ovoga pokreta hodali su pustinjom, dok nijesu njegovi pobornici neustrašivim nastojanjem postigli uspjeh, te su antantne vlasti u San Remu priznale Palestinu židovskom domajom i već sad upravlja pod protektoratom Velike Britanije Palestinom zemljom židovske budućnosti, high commissioner Židov. Sjaian govor predavača potpunoma je obuzeo pozornost slušatelja, koji su ga nagradili burnim povladjivanjem.

Iza toga govorio je dr. Aleksander Licht iz Zagreba, jednako temperamentni govornik, koji je velikim oduševljenjem prikazivao ideju cionističkog pokreta — ocrtao je pogrome, koji su počinjeni na Židovima, a koji su bili naplata za sve krvave i materijalne žrtve, što su ih Židovi doprinijeli za svoju otadžbinu. Govornik zatim crta nevolju, koju je pretrpjelo u ratu obnemoglo židovstvo, te naglašuje, da ovaj progonjeni i zdvojni narod mora imati zvijezdu vodilju, kojoj će moći upraviti pogled svoj, a ta je zvijezda njegova često opustošena domovina Palestina, koja sad pod protektoratom Engleske očekuje sigurniju i ljepšu budućnost. Palestina nije zemlja, gdje teče mlijeko i med; njoj treba u prvom redu poljskih radnika, da bi njihovim radom oplodili pusta polja. Palestina može da primi oko 3,500.000 ljudi, a treba u prvom redu poljskih radnika. Omladina oduševljena želi preuzeti taj rad, pa su i akademici u Jugoslaviji napustili predavaonice i prihvatili lopatu i motiku, da bi nakon dovoljne pripreve pošli u Palestinu, u zemlju svojih želja. No oni, koji onamo ne mogu poći, mora da doprinesu žrtve za ideju, jer kolonizacija iziskuje velikih novčanih žrtava. Nakon što se slegao burni aplaus, govorio je još dr. Armin Flesch iz Mohača, koji najodlučnije odbija neopravdane napadaje protiv Židova. Govornik zatim prikazuje važnost i znamenovanje cionističkog pokreta, kao i velike rezultate, koji se mogu iščekivati. Izvdi govornika primljeni su velikim povladjivanjem.

Jevrejska dječja hanuka priredba. Židovsko djevojačko društvo »B'not Cion« priređuje dne 5. decembra, u predvečer hanuke u prostorijama glazbenoga zavoda jevrejsku dječju Hanuka-priredbu. Početak priredbe jest u 3 sata poslije podne.

Ulaznice dobivaju se u pretprodaji kod »Židova«, Ilica 31, III. kat te na dan priredbe na blagajni glazbenog zavoda.

Hebrejski tečaj za odrasle (po Berlitzovoj metodi) obdržavat će nedjeljno 2 puta, i to ponedjeljkom i srijedom od 8 do 9 sati u večer g. Dr. M. Margel (Palmotićeve ulica 16, prizemno lijevo). Pozivlju se gospoda, gospodje i omladinci, koji žele da nauče u najkraće vrijeme jevrejski govoriti, da se prijave kod Dra. Margela (Palmotićeve ulica 16. I. kat) dnevno od 8—12 sati prije podne. Tečaj je besplatan, a početak će u srijedu, dne 25. novembra.

Glavna skupština Judeje Zagreb. Na XVII. redovitoj glavnoj skupštini žid. nar. akad. društva »Judeja«, održanoj u subotu 23. listopada 1920., izabran slijedeći odbor za zimski semestar šk. g. 1920.-21. Predsjednik: Marcel Stockhammer, cand. iur. Potpredsjednik: Max Frank, cand. iur. I. tajnik: Sigmund Margel, stud. iur. II. tajnik: Lavoslav Olesinger, stud. med.

Blagajnik: Milan Haas, stud. exp.-Knjižničar: Slavko Pollak, stud. med. Odbornici: Oton Diamant, stud. phil., Aleksandar Sonnenfeld, stud. med., Bruno Anhalzer, stud. iur. Revizori: Jakob Haas i Oskar Heim, stud. med. — Ovoga semestra kani »Judeja« da osnuje židovsku čitaonicu, u koju će imati pristup svaki građanin Židov. Članovima stajati će na raspolaganje najbolja djela naše biblioteke te židovske i nežidovske novine i časopisi. Nadamo se, da će time biti udovoljeno davnoj potrebi naše židovske javnosti za ovakvim centrom, pa da će nas ona u tom smjeru izdašno podupirati. Čitaonica bit će smještena u prostorijama židovske dječje menze (Palmotićeve 16) i otvorena dnevno od 8 i pol do 12 sati na večer. (Čitaonica otvorena je dne 15. o. mj. Op. ured.)

Instalacija rabina u Požegi. Dne 14. novembra se na svečan način obavila instalacija novoizabranog rabina dra. Pinkasa Kellera iz Banjaluke. Svečano, službi božjoj pribivali su osim cjelokupnog predstoiništva svi židovski općinari, te zastupnici svih vjeroispovijesti i učenici svih škola. Nakon »Baruh habo« pjevao je zbor dio »Halela«, a zatim pozdravio je srdačnim riječima predsjednik općine dr. Brichta novog rabina, te izražava nadu, da će u svom djelovanju posvetiti osobiti mar jevrejskom odgoju mladeži. Moli ga, da djeluje u interesu povjerene mu općine a naročito da bi poradio oko gojenja međusobnog dobrog odnošaja između židovskog i nežidovskog pučanstva. Konačno zaželio mu je uspješan rad i mnogo sreće. Iza toga otpjevao je zbor psalam 121. a zatim je dr. Keller držao nastupnu propovijed, u kojoj je dao iscrpivi prikaz židovskog naziranja na svijet i život. Nauka je izvor i svrha svega, a religijski život Židova mora biti sklad između hrama i doma, u svakom činu u životu. U svojim razlaganjima o svetosti stavlja školu nad hramom. Govornik takao se svih problema židovstva i dao zaobljenu sliku o naziranju i etici židovskog naroda. Iza svečane službe božje primio je rabin čestitke prisutnih, a židovska omladina predala mu kitu cvijeća.

Senta. Dne 7. novembra priredilo je »Židovsko narodno društvo« cionističko veče, na kojem je gdjica Šari Kohn iz Novog Sada držala vrlo uspješno predavanje. G. nadkantor Josef Besser iz Subotice pjevao je niz židovskih pjesama, a gdjica Jenny Ney (Senta) deklamirala je pjesme Bialika. Konačno je mješoviti kor pod ravnanjem g. Emila Rosenberga pjevao jevrejske pjesme. Uspjeh, moralni i materijalni, bio je vrlo povoljan.

Dne 8. novembra osnovalo se na poticaj gdjice Šari Kohn omladinsko društvo. Skupila je djecu i pričala im je jevrejske priče, učila ih je jevrejske pjesme i dala je praktične naputke za budući rad. Dr. K. Vig. odv. iz Sente oslovio je zatim srdačnim riječima, a st. med. Arp. Fischer iz Vel. Bečkereka pozvao je omladinu na agilan rad. Novo osnovano društvo izabralo je ovu upravu: predsjednik Eugen Löwinger, stud. med., Kulturni referent prof. Ludvig Vig, referent za jevrejski jezik gdja Serena Pollak, referent za šport Josef Vig, a za glasbu Emil Rosenberg, ravnatelj škole.

Varaždln. U nedjelju, dne 7. o. mj. održala se glavna skupština ovomjesne organizacije te je izabran slijedeći odbor: Predsjednik Hermann Herzer, Podpredsjednik: Teodor Berger; Tajnik Mato Strauss; Odbornici: Irma Csakaturner, Josip Guttmann, Armin Heinrich, Marko Hirsch, Elza Kohn, Bela Stein i Josip Stern. Povjerenik za ŽNF. Marko Schönwald.

Beč. Dne 15. listopada održala je Bar-Giora svoju 45. glavnu skupštinu. Iza govora kolege Avrama Pape, cand. phil., u kojem upozoruje prisutne na aktivan rad koji će se od svakoga Bar-Gioranca zahtijevati pristupaju društvu 18 članova. Ovi izabiru jednoglasno slijedeći odbor: — Predsjednik: Josef Finci, cand. med. I. tajnik: Ivo Goldstein, cand. ing. agric., II. tajnik: Hugo Zaloscer, cand. ing. agric. Knjižničar: Leo Steinitz, stud. med. Blagajnik: Josef Konforty, cand. med. Na prvom redovitom sastanku (22. listopada) održao je drug Josef Finzi govor, u kojem medju ostalim daje smjernice za način rada, koji će se bitno razlikovati od dosadašnjega. Najveća pažnja svratiti će se na hebrejizaciju društva. U tu svrhu su zasnovana dva tečaja, jedan za početnike, a drugi za naprednije.

Nadalje naglašuje da je sveta dužnost Bar-Gioranaca sudjelovati u skupljanju za Keren-Hajesod. Ovdje imaju Bar-Giorci vlastitim primjerom pokazati, da su shvatili ozbiljnost današnjeg vremena, koja obavezuje svakog Židova, da doprinese maaser. U tom smislu jednodušno zaključuje svi Bar-Gioranci provesti medju sobom maaser, t. j. tijekom čitave godine od svog mjesečnog dohotka davati desetinu za Keren Hajesod. Nadalje stavljaju se Bar-Gioranci cionističkim zem. org. u Zagrebu odnosno u Beču pri provedbi maasera posvema na raspolaganje.

Potporno društvo jevrejskih akademikara iz Jugoslavije u Beču je na svojoj generalnoj skupštini — održanoj na 13. oktobra o. g. u Beču — per acclamationem odabralo slijedeći odbor: Predsjednik: Baruch Kalmi, stud. phil., Potpredsjednik: Goldstein Ivo, cand. ing. agric. Tajnik I. Salom Daniel, stud. phil. Tajnik II.: Löwy Juda, stud. med.; Blagajnik I. Perić Leon, cand. med. Blagajnik II. Baruch Samuel, stud. med. Ekonomski referent-Konforty Josef, cand. med. Upravitelj kuhinje: Zaharija Šalom, stud. med. Revizori: Zaloscer Hugo, cand. ing. agric. Gross Herman, cand. med. Levi Salomon stud. med.

Slijedeći svoj cilj — prema § 2. društvenog pravilnika — zaključeno je, da se obzirom na teške prehrambene prilike — a napose naših studenata — obnovi Institucija menze, računajući na dobrohotnost i darežljivost jevrejskih gradjana u domovini. Menza je počela svojim blagotvornim radom, te već danas prehranjuje oko 90 članova i to oskudne badava, a manje oskudne uz režijsku cijenu.

Ujedno odbor najusrdnije zahvaljuje svim dosadanjim darovateljima moleći ih da sa što obilnijim darovima i u buduće podupru naša nastojanja.

Svi se prinosi šalju na »Trgovinsku banku d. d. Zagreb, Illica br. 6« s opaskom »na račun potp. dr. jevr. akad. iz Jugoslavije u Beču«.

Požega. Na izvanrednoj glavnoj skupštini mjesne cionističke organizacije izabrani su u odbor Adler Hugo, Frim Julije, Geršković Jakob, Goranić Kamilo, Polak Rudolf, Sonenšajn Oskar, Spitzer Sam. i Schillinger Jakob, te gdje Elza Kon, Franciska Heinrich, Josipa Sonenšajn, i Salika Goldstein. Malo zatim održao je odbor sednicu, u kojoj se konstituirao ovako: predsjednikom izabran Julije Frim, tajnikom Rudolf Polak, blagajnikom Jakob Schillinger, povjerenikom za ŽNF. Hugo Adler i knjižničarom gdje Salika Goldstein.

Prigodom ove glavne skupštine, a prije samog izbora održao je naš sumišljenik Miroslav Lederer iz Osijeka vrlo lijepo i stvarno predavanje o cionizmu.

Očekujemo od novog vodstva mjesne organizacije intenzivan rad.

Mitrovica. Na zadnjoj šekel skupštini izabran je ovaj odbor za mjesnu organizaciju: predsjednik Josef Fleischmann, potpredsjednik Iso Weiss, I. tajnik Zak Pessing, II. tajnik Bela Kraus, blagajnik i povier. za ŽNF. Vilim Weiss, odbornici Adolf Sommer, Iso Pollak, Rottmüller, gdje Berta Rössler, Herta Spira i Alice Kohn. Pol. povj. A. Spira.

Svoj boravak u Mitrovici upotrebio je dr. Heinrich Urbach, nadrabin u Zemunu, i održao vrlo uspješno informativno predavanje o »Keren Hajesodu«, te je odmah nakon predavanja predbilježena od nekoliko sumišljenika oveća svota za Keren Hajesod.

»Tehijat Israel«, Skoplje. Na dan godišnjice Baliurove deklaracije 2. novembra ove godine priredilo je naše društvo »Tehijat Israel« svečano blagodarenje u sinagogi, koje je bilo prilično posjećeno od naših sumišljenika. Tom prilikom održao je svečani govor g. Jakob Talvi, koji je veoma zainteresovao slušaoce, jer je u kratkim potezima ali veoma lijepo iznio sav naporan rad vrlih vodja cionizma počam od neumrlog Herzla pa sve do Weizmanna i Sokolova, koji su velikom diplomatskom mudrošću znali uticati na prvake i predstavnike evropskih država, te je tako Jevrejski narod blagodareći njihovom neumornom radu doživio San Remski zaključak. Zatim je govornik opisao težak položaj Jevrejstva u galutu i završio pozivajući narod, da u ovoj epoki naše historije ne napušta svoje vodje već da sjedinjenim silama, a ne žaleći pri tome ni najveće žrtve, poradi na tom da dokažu čitavom svijetu, da je jevrejski narod sposoban da živi kao samostalan narod medju narodima svijeta.

Govornik nije zaboravio tom prilikom da napomene i Keren Hajesod i pozvao sumišljenike, da obilato podupiru taj fond.

Pjevanjem Hatikve završila je ova skromna svečanost.

Darovi. Lav Stern darovao je Savezu cion. Jugoslavije za potpurnu blagajnu K 10.000.— iz posla M. Dr. jr.—J. N—ć.

— Mjesna cion. organ. Zagreb, primila je od g. Lava Sterna u ime gg. E.—Bl. H—Sr. K 10.000.—

NAŠIM POVJERENICIMA.

Uslijed silnog materijala o Saveznom Vijeću morao je izostati u ovom broju »Iskaz darova Židovskog Narodnog Fonda«, te ćemo ga donijeti u slijedećem broju.

Uprava ŽNF-a za Jugoslaviju.

Predstoiništvo žid. bog. opć. u G. Osijeku.

Br. 404—1920.

Natječaj

Kod židovske bogoštovne općine u Osijeku gor. grad, imaju da se počamši od 1. januara 1921. popune službovna mjesta

drugoga tajnika i drugoga šamesa.

Sa prvoimenovanom službom skopčana su beriva, koja su za sada određena sa 20.600 kruna i stanarina sa 1200 K godišnjih.

Natjecatelj mora, da je pripadnik kraljevine SHS da je svršio pravničke ili filozofske nauke i da je tjelesno zdrav.

Sa službom drugoga šamesa, kojemu nadleži i ubiranje bogoštovnih prinosa te služba liberera, skopčana je godišnja plaća od 12.000 K i stanarina od 1200 K.

Oba su namještenja privremena na pet godina no mogu se po zaključku općinskoga odbora i prije pretvoriti u definitivna.

Traino namještenom pristoji pravo na mirovinu odnosno na opskrbninu za udovu i siročad po mjeri opć. statuta.

Ponude na ova službovna mjesta obložene sa prepisima svjedodžbi i sa opisom toka života, neka se najkasnije do 15. decembra 1920. pošlju ovom predsjedništvu.

G. Osijek, dne 14. novembra 1920.

Predstoiništvo Žid. bog. općine.

Natječaj

Kod židovske bogoštovne općine u Varaždinu ima se odmah popuniti mjesto jednog

šamesa šoheta, ubodeka i koreha koji će u slučaju potrebe moći i drugog kantora zamijeniti. Plaća po dogovoru. Oženjeni bez djece imaju prednost. Putni troškovi naknadit će se samo onima, koji će na pokus biti posebno pozvani. Molbenice imaju se najkasnije do 15. prosinca 1920. priposlati.

Predstoinik Dr. Hinko Blau.

Toaletni sapun

proizvodi i šalje uzorne pošiljke s pouzecom

Žiga Szemnitz

Tvornica sapuna, Zemun.

Banka za trgovinu obrt i industriju

dioničarsko društvo
 Jelačićev trg 4. - **ZAGREB** - Jelačićev trg 4
 Podružnice: Koprivnica, Ruma.
 Dionička glavica K 5,000.000 — Pričuve K 2,000.000 —

PRIMA

štedne uloške na knjižice i u tekućem računu do daljnjega sa

4% čistih

KUPUJE I PRODAJE

vrijednosne papire, srečke svake vrsti, devize, strani zlatni i srebrni novac.

PROVADJA BURZOVNE NALOGE. FINANSIRA

industrijalna i trg. poduzeća.

ESKONTIRA

mjenice, dozna čnice, čekove, odreske i žrijebane vrijednosne papire, daje predujmove na vrijednosne papire kao dionice, rente, srečke i t. d. nadalje na otvorene knjižne tražbine uz povoljne uvjete,

Prodaje promese za sva vučenja, izdaje kreditna pisma i čekove na sva tu- i inozemna mjesta, osigurava srečke, proti gubitku na tečaju.

Umjetničko nakladni zavod

Vlastita konfekcija papira i tvornica listovnih omota

Ujeme, hadava

Radimo svoboda

Veletrgovina papira, pisaceg pribora i razglednica

Zagreb, Merkur Ilica 31

Brzjavni: Papmerkur. Telefon 17-95

Prva jugoslavenska tvornica **dječjih koica**

! POKUĆTVO !

iz bambusove, peddigove i španjolske trske, te pletenje košara

Izrađuje sve vrsti dječjih koica najnovije konstrukcije; koica za lutke, pleteno pokućstvo i galanterijsku robu, kao i sve vrsti putnih, ručnih i ostalih košara u vrlo ukusnoj izradbi.

Cijene umjerene. . . . Svaka količina otprema se odmah.
 Braća Hartenstein, Derventa, (Bosna) BRZOJAVI: „BRAHA“ — DERVENTA

VREĆE iz jute, tekstilita i papra nove i upotrebljene u svim dimenzijama za brašno, posije, ugalj itd. dobiju se najjeftinije kod tvrtke

SCHOTTEN I DRUG
 VRHOČEVA ULICA 13 — ZAGREB — TELEFON BROJ 19-65

Kupujemo

sve vrsti upotrebljenih vreća uz najveću dnevnu cijenu

Zavod za posudjivanje nepromoćivih ponjava

Centralna Eskomptna i Mjenjačna Banka, d. d.

Ilica 26.

ZAGREB

Ilica 26.

Brzjavni naslov: Brodbanka

Telefon: { ravnateljstvo 8-78
 blagajna 15-30

Pričuve preko K 45,000.000 —

Dionička glavica K 50,000.000 —

Podružnice: Brod na Savi

Ulošci preko K 20,000.000 —

Podružnice: Osijek, Djakovo

Prima **ULOŠKE** na knjižice i u tekućem računu uz najbolji kamatnjak. Novi ulošci vraćaju se odmah bez otkaza. — Daje **MJEMBENE** i **KONTOKORENTNE VJERESIJE**, finansira trgovačke i industrijalne poslove uz najpovoljnije uvjete. — Obavlja sve **BURZOVNE POSLOVE**, kupuje i prodaje devize, valute i efekte, izvršava sve naloge brzo i kulantno. — Prodaje uz dnevni tečaj doznake, isplate i akreditive na sva mjesta u inozemstvu, a naročito na **WIEN** i **PRAG**.

li specijalisti privrednog života. I njima se preporučuje, da ne idu prije nego što im se putem P. U. osiguralo mjesto u javnim ili privatnim poduzećima. U drugu grupu emigranata spadaju oni, koji trebaju za pripremu više vremena. To su u prvom redu osobe, koje si žele u Palestini stvoriti poljoprivrednu egzistenciju, kao kolonisti ili poljoprivredni radnici. Gdje se radi o stečenju dobra, mora se unaprijed s tim računati, da je preseljenje za kratko vrijeme samo onda moguće, gdje ima izgleda da će budući posjednik prvo vrijeme biti zaposlen u drugom zvanju. Jer tek u iznimnim slučajevima biti će moguće kupovati već uređene posjede, pošto je sve u stalnoj ruci. Židovski kolonisti teško će se odlučiti nešto prodati, a arapski begovi traže fantastičke cijene, koje se srednjoevropskom valutom uopće isplatiti ne mogu. Što se sada nalazi u rukama Ž. N. F. to je u posjedu radničkih zadruga ili služi kao naučne farme, ili neobrađeno i neuredjeno tlo. U prvom redu rezervirana je ta nezaposjednuta zemlja za židovske radnike. Ima izgleda da će Ž. N. F. odnosno naša zemljišna centrala, koja će se za koji dan osnovati prema zaključku cijon. god. konferencije u Londonu, biti u stanju, da kupi sva za žid. kolonizaciju potrebna zemljišta. Prema zaključku londonske konferencije biti će kupovanje zemljišta po privatnim licima moguće, no kod toga mora biti zajamčen kasniji prelaz tako kupljenog zemljišta u nacionalni posjed. Na svaki način radi se o tlu, koje se mora za agrikulturu prije pripremiti. Kod posjeda, koji treba urediti, za poljodjelstvo i marvogojstvo valja računati, da će perioda pripreme trajati 1—2 godine, ako su se potrebne melioracije još prije izvršile. Ovaj način agrikulture nije se u P. pokazao posve rentabilnim, te se mora očekivati da će se kolonista, koji u principu ne obrađuje sam zemlju, samo interesirati za plantaški tip. Priprema ovog jednog posjeda traje 4—6 godina, dok se prvi plodovi pojave. Za to vrijeme mora budući kolonista da ostane u dosadanjem prebivalištu i da postepeno likvidira svoje poslove ili si mora naći drugu zaradu. Pojedinač teško će biti u stanju da u vlastitoj režiji provede sve potrebne pripreme, morat će se priključiti jednoj »Ahuzi« udruženju ili naseobnom društvu, o kojem će još govoriti. Kod posjeda »mešek« pripravno vrijeme je manje, jer se tu radi o posjedu najintenzivnijeg i vlastitog rada posjednika.

Jezgra naše seoske kolonizacije biti će radnička kooperativa s vijencem »mešek« posjeda. To je pravo žid. selo bućnosti, o kojem najveći naši muževi sanjaju. Zato moraju naša nastojanja ići za tim, da podupremo svim silama one iseljenike, koji će biti naši budući »mešek« posjednici i radnici. Londonska godišnja konferencija prihvatila je ovo najglavnije načelo žid. kolonizacije u P. u stvorenoj rezoluciji koja glasi:

1. Svrha je narodnog kolonizacionog rada, da naseljuje žid. radnike, koji sami rade;

2. naseliti se imaju samo oni radnici, koji su se u dugogodišnjoj praksi u P. pokazali valjanima, a Židovi, koji su naučili u galutu poljoprivredni rad, imaju se tek

nakon primjerene radne prakse naseliti u zemlju.

Ni mi u Jugoslaviji ne smijemo zauzeti tjesnogradno stajalište, da trebamo samo da dademo novce, eventualno nekoliko intelektualaca i stručnjaka jer da će radnici već pridolaziti sa istoka. Moralna nam je dužnost da i mi dademo svoj kontingent radnika za izgradnju naše zemlje. Ne izlazi u tom samo u pitanje i neprofitistička svrha, da stavimo neki broj fizičkih radnika u službu zajedničke žid. stvari nego je to i od čisto praktične vrijednosti. Svaki žid, poljodjelski radnik, svaki zanatlija i nadničar, kojega mi Erec Israelu dajemo, predstavlja za nju trajan dobitak. Ne odlučuje tu percentualni razmjer, nego praktična vrijednost svakog pojedinca. Moramo nastojati, da i kod nas stvorimo što više fizičkih radnika, već obzirom na to, da su kod nas prilike, koje od nas izvršenje ovih zadaća **imperativno traže**. Mladež zato imademo u našim ponosnim pionirima. Jedna od najvažnijih zadaća, koju moramo u tom pogledu izvršiti, jest **praktično** podupiranje hehaluc pokreta. Program, koji je P. R. svojedobno u tom pravcu sastavio, objelodanjen je u 2. broju »Gideona«. Mi smo sa izvedbom ovog programa započeli i već neke rezultate postigli.

O našem dosadašnjem radu u pogledu haluc pokreta saopćuje govornik ovo: Pošlo se kod toga sa stajališta, da kod nas mora odlučiti kvaliteta a ne kvantiteta. Do sada se svega prijavilo 86 halucim i 11 halucot i to: Iz SHS 75, Bugarska 1, Ugarska 3, Austrija 1, Turska 4, Španija 2, Čehoslovačka 3, Litavska 1, Poljska 6, Grčka 1. Pripadnici države SHS pridolaze iz slijedećih pokrajina: Hrvatska Slavonija i Srijem 36, Srbija 6, Bosna i Hercegovina 27, Vojvodina 9. Dosadnja zvanja: studenti 26, slob. zvanja 23, trgovci 21, zanatlije i radnici 24, kućanice 3. Smještenih imade do sada 31 halucim i 6 halucot u tri grupe.

Prva grupa »Haavoda« u Bjelini radi već od 15. marta te obuhvaća 20 članova (17 halucim 3 halucot). U prvom je redu požrtvovnošću g. Avrama Fincia omogućeno, da taj lijepi broj halucim smjestimo na gospodarstvu, kojeg veličina zapravo ne dozvoljava stalno namještenje tolikog broja radnika. Ugovor sklopljen s posjednikom za haluce je vrlo povoljan. Grupa radi kao radnička zadruga, te bazira na pravom palestinskom duhu: kooperativne i duševne zajednice. Grupa je vezana posebnim statutom. Ovakova odluka: staviti se u službu žid. pionirstva veći je heroizam, nego osvojenje zemlje mačem u ruci. Odreći se načina života, kojim su čitave generacije predja živjele, te postati običnim radnikom, zato treba jaka mlada duša. Naši je halucim imadu. Možemo se donositi ovim nasljednicima starih »Bilu«. Oni otvaraju novu knjigu u povijesti jug. židovstva.

Materijalna pomoć koju smo ovoj grupi dali, bila je razmjerno mala, jer ih zapada veći dio prihoda zemlje, koji omogućuje pokriće izdataka za uzdržavanje. Palestinski ured se trebao isprva pobrinuti za najnužniji namještaj i za posudje. To je doduše iziskivalo zbog sadašnje skupoće jednu lijepu svotu. No to ne ide na teret samo jedne grupe, jer će taj in-

ventar ostati i za daljnje grupe. To je jedna jednokratna investicija P. U. za haluce. P. U. je imao i brigu oko nabave odijela i tekućih popravaka. Sveukupna za Bjelinsku grupu do sada izdana svota iznaša oko 50.000. Grupa »Haavoda« razvija se povoljno. Premda imade u njoj mladića iz najraznoličitijih životnih prilika i krajeva, može se zajednica održati. Zajednički ideal spaja.

U tehničkom pogledu postignut je uspjeh, da su svi halucim naučili sve poljodjelske poslove. Pošto je posjed u glavnom uredjen za poljodjelstvo, nije se moglo dovoljno vremena posvetiti vrtljarstvu. Da se to donekle izravna, dodijelimo privremeno dvojicu mostarskoj grupi. U fizičkom pogledu većina haluca potpuno odgovara. Pokazali su se otpornima za najteži fizički rad, a bolesti je bilo razmjerno vrlo malo. Tek dvojica moradoše radi bolesti istupiti.

Halucot naučile su mljekarstvo, te su sasama samostalno vodile kućanstvo, što obzirom na veliki broj članova grupe mnogo znači. Osim toga bavile su se peradarstvom — za vrtljarstvo ostalo je premalo vremena. Perioda, koja još preostaje, imat će se upotrijebiti, da halucim i halucot upoznaju više vrtljarstvo i po mogućnosti pčelarstvo, a halucot peradarstvo. Grupa radi pod vodstvom jednog ekonomista. Duševna priprema haluca napreduje. U pogledu učenja hebrejskog jezika nije se do sada mogao konstatovati znatan napredak obzirom na sezonske poslove. Sigurno je, da će te haluci u zimi potpuno nadoknaditi.

Radi pripreme za život u Erec Israelu uveli smo subotu kao dan odmora, isto tako i košer hranu.

Drugu manju grupu smjestili smo na posjedu dra. Grossmana u Vilovu kod Titela u Bačkoj. Ova grupa »Hejrut« broji samo šest muških članova.

Ova grupa imade prilike, da se izobrazila u racionalnoj kulturi vrtljarstva te da praktično upozna kultiviranje svih onih kultura, koje se u Palestini sade.

Posjed dra. Grossmana je uzorno gospodarstvo, te imadu haluci u osobi dra. Grossmana i njegova oca vrlo spremne i valjane učitelje. Neočekivan je uspjeh, koji se je za nekoliko mjeseci postio. Vilovski haluci postali su potpuni i spremni seljaci, u koliko se tiče tehničke spremne. Na žalost nije se i tu mogao u pogledu hebreiziranja postići uspjeh iz istih razloga kao u Bjelini. Grupa je nešto premalena, da bi se mogla u duševnom pogledu povoljno razvijati. Bolesti nije bilo nikakove.

Haluci grupe »Hejrut« rade kao individualni radnici te dobivaju osim obilne hrane (kod stola samog posjednika) mjesečno mali iznos za pokriće manjih izdataka. Nakon svršeneradne godine dobivaju i stalan udio u produktima.

Za sve druge potrepeštine, poglavito odijela, obuću, namještaj, itd., mora se pobrinuti P. U. Do sada je potrošeno za ovu grupu oko 30.000 K.

Mostarska grupa »Geula« Mostar posjeduje sve one klimatske i agrikulturne uvjete, koji omogućuju izobrazbu pravih seljaka za Palestin. Mostar je centar produkcije povrća i voća u Hercegovini, te opskrbljuje Bosnu sa pro-

duktima naprednog vinogradarstva. Mostarska kultura povrća bazira na natapanju: po tome je ovaj predjel za naše svrhe još važniji.

U Mostaru uspijevaju smokve, masline šipci i dudovi, pa i kultura narandža može da uspijeva. Unutar granica grada Mostara leže natapane bašče, koje produciraju skoro cijelu potrebu grada Mostara i Sarajeva.

Od dvaju muslimanskih posjednika uzeli smo u zakup bašče saukupnom površinom od 43 dunuma za obradivanje po našim halucima. One imaju uređaje za natapanje te leže unutar grada Mostara. Racionalno obradivane dat će velik prihod. Pošto od posjednika ne možemo tražiti nikakove požrtvovnosti za našu stvar razumljivo je da nijesu financijske prilike kod ove farme tako povoljne kao kod drugih grupa. U ugovoru sa jednim posjednikom predviđeno je da se prihod zemlje razdijeli na polovicu, a na temelju drugog ugovora moramo platiti znatnu zakupninu (15.000 K na god.).

Morali smo preuzeti i neke manje investicije, koje će ujedno našim halucima pružiti priliku, da se upoznaju sa sadjenjem voćaka. Na jednom posjedu ima oko 250 stabala većinom južnog voća. Tu je i jedna vanredna kultura smokava.

Stvorili smo time mogućnost, da se smjesti oko 20 haluca. Ali da se izdaci donekle dovedu u sklad sa sredstvima, smjestili smo za sad samo 8 haluca i 3 halucot. Grupa se lijepo razvija, svi jesenski poslovi su svršeni.

I tu smo uveli subotu kao dan odmora i košer kuhinju, koju vode naše halucot sa mnogo razumijevanja. Hrana je obilna, zdravstveno stanje potpuno zadovoljava.

U grupi imade nekolicina, koji već poznaju hebrejski jezik, a to će utjecati na razvoj drugih.

Na temelju točnih podataka izračunali smo da će izobrazba svakog haluca u Mostaru stajati oko 5—6.000 K u jednoj godini. To obzirom na svrhu nije mnogo. Kako toj stvari pripisujemo veće nego lokalno značenje, obratili smo se radi financijske potpore na londonsku centralu.

Kod toga pošli smo sa stajališta, da je mostarska farma u stanju da izobrazbi haluce s većom spremom, koji bi se onda mogli upotrijebiti kao prvaci u radu u žid kolonijama. Prema zaključku londonske cionističke konferencije, treba centrala da stavi za ovakove zadaće potrebna sredstva iz centralnih fondova na raspolaganje. Zamolismo londonsku centralu, da subvencionira ovu našu akciju sa 300 funti te ima izgleda, da će se ova svota odobriti. Do sada smo za grupu »geula« potrošili 46.000 K, kod čega imade i stalnih investicija. Mostarska farma stoji pod tehničkim vodstvom jednog židovskog ekonomista, koji je apsolutno magjarske vrtljarske srednje škole i koji ima vanrednu spremu, osim toga namjestili smo jednog bugarskog vrtljara. Skoro svi posjednici, s kojima smo vodili pregovore radi smještavanja haluca, bili su protiv smještavanja djevojaka. Samo iznimno uspjelo je, da neke posjednike uvjerimo o potrebi, i važnosti halucot. U tom pogledu bit će velikih poteškoća. No emigracija žene u Palestini vrlo je važno pitanje, koje i mi moramo riješiti u granicama naših cijel-

va. U dosadašnjoj emigraciji u P. je jedva ima 5—10% žena. To dovodja do nezdravog problema u populaciji. Valja i u nas nastojati, da se ovaj nerazmjjer unutar naših grupa smanji. Svega imamo 11% halucot.

Mogućnost smještavanja djevojaka pruža nam mostarska farma, koja može bez većih poteškoća da primi sve naše prijavljene halucot, a time da postane donekle djevojačka farma po uzoru one u Kineretu.

Uvijek smo nastojali, da stvorimo što više i što rentabilnije mogućnosti za smještavanje i izobrazbu naših haluca. P. U. vodio je pregovore ili izravno ili putem svojih povjerenika sa 17 židovskih posjednika; na žalost nije naišao ni izdaleka na ono razumijevanje naših težnja, koje je morao očekivati. Naši posjednici imaju previše galutske nazore; ne mogu da vjeruju u sposobnost Židova za poljodjeljski rad. U drugom redu je mjerodavno, da su vikli raditi s već izučanim, u poljodjelstvu odraslim radnicima te se boje, da ne će za vrijeme izobrazbe imati od haluca one koristi, koja bi bila poželjna za rentabilnost njihovog poduzeća. Tu su haluci dokazali, da su u stanju barem toliko zaraditi koliko je za njihovo uzdržavanje potrebno. Kod toga i mi imamo da doprinesemo materijalne žrtve. Treća je zapreka da su posjedi uređeni samo za neznatan broj stalnih namještenika, dok svi ostali nadničari pridolaze na sezonske poslove iz obližnjih sela. Za haluce treba naći i urediti prostorije, koje omogućuju higijenski život. Ima još i mnogo drugih poteškoća, predaleko bi me vodilo, da ih sve iznašamo. Najglavnija je zapreka: premalena požrtvovnost i nerazumijevanje naših židovskih posjednika. Govornik apelira na delegate, da upućuju naše posjednike, te ne budemo primorani tražiti pomoći kod Nežidova.

U zadnje nam je doba uspjelo da stvorimo mogućnost smještavanja jedne grupe od 10 haluca na posjedu Andora Vamošera kod Zombora. Tu su vanredne prilike za izobrazbu. 40 jutara same kulture povrća s natapanjem i električnim pogonom. Osim toga mogućnost izobrazbe za kovače i kolare. Ova grupa će se po svoj prilici moći skoro stvoriti.

Isto tako imademo ugovor sa jednim fabrikantom iz Novog Sada radi smještavanja haluca u svrhu izobrazbe u kožarstvu lončarstvu i bačvarstvu. Pokraj toga imat će haluci prilike da upoznaju vrtljarstvo. Ovdje se mogu za kratko vrijeme haluci smjestiti. Isto imademo izgleda za smještavanje haluca u Vršcu i Zenti radi izobrazbe u poljoprivredi ili u zanatu. Ugovori još nijesu definitivno utanaženi.

U Pridjevu kraj Orahovice, gdje smo mislili instalirati jednu veću grupu, što nije obzirom na neke nepobjedive poteškoće uspjelo, imamo ipak danas izgleda na smještavanje od 6—8 mladića.

Isto tako u Ludbregu i Požegi. I ako ne će time po svoj prilici svi naši prijavljeni haluci još uvijek biti smješteni, drži, da će delegati uvidjeti, da je P. U. izravno i putem svojih povjerenika sve učinio, da izvrši postavljene sebi zadaće. Najglavnija je zapreka nedostatak sredstava.

Time dolazimo do jednog fundamentalnog pitanja, koje valja definitivno riješiti: Kako da nabavimo relativno velika

sredstva za izobrazbu haluca? London-ska godišnja konferencija riješila je ovo pitanje ovim zaključkom: »Izobrazbu iseljenika u pogledu jezika, zvanja, naročito poljodjelstva, imadu provesti zemaljski palestinski uredi prema uputama centrale po jedinstvenim načelima. Osobito treba poduprijeti izobrazbu haluca. Za pokriće time prouzročenih izdataka moraju se pobrinuti institucije, koje postoje u kraju. U slučaju potrebe stavit će centralna organizacija za to sredstva na raspolaganje.«

U glavnome mora dakle naša federacija sama da se pobrine za sredstva; ali gdje se radi o centralnim zadaćama, moći ćemo da dobijemo za tu svrhu financijsku potporu i sa strane cionističke centrale.

Kad smo započeli s akcijom u Bjelini, naišli smo na pitanje, kako da stvorimo sredstva za nju. Preuzeli smo nabavu namještaja i svih za kućanstvo haluca potrebnih stvari, što je prouzrokovalo znatne troškove, a sredstva nijesmo imali. Kratko vrijeme prije toga dobili smo sasvim spontano neke male svotice s naznakom za »naše haluce«. To je dalo pobudu, da se provedu za tu svrhu posebna sabiranja. Znali smo, da će u Židovu specijalno ta stvar naći odziva. U Brodu i B. Brodu skupljeno je prvih 10.000 K za tu svrhu. Koncem marta o. g. otišao je govornik u Bjelinu, da na licu mjesta ustanovi sve potankosti u pogledu smještavanja haluca i da sklopi ugovor s posjednikom. Na putu je u Vinkovcima i Brčkom a na povratku u Tuzli držao kratka predavanja o našem praktičnom radu, te je sakupio neki daljnjih 30 hiljada kruna. Time je baza za početak bila stvorena; tako je nastao »halucfond« koji je sve više i više naišao na razumijevanje u cionističkim i opće židovskim krugovima.

Halucfond nije naišao kod svih faktora naše organizacije na bezuvjetno odobravanje. Izbio je princip, da se ne smiju naše sabirne akcije cijepati, te da treba naći drugi put, kako bi se moglo ove troškove izobrazbe podmiriti. Konferencija povjerenika zauzela je jednodušno stajalište za »halucfond«, te je zaključeno, da se ima za iduću godinu sabrati potrebna svota od 420.000 kruna. Sada valja konačno ovo pitanje financiranja izobrazbe haluca definitivno riješiti. Moramo bezuvjetno obezbjediti razvitak našeg halucpokreta. U našem budžetu unešena je za to svota od 300.000 K. Ova svota ostaje nakon odbitka od 120.000 K, koja je svota određena bila za putne troškove haluca u Pal., koji će se prema zaključku londonske konferencije iz drugih fondova platiti. Tu valja raščistiti pitanje, da li je zgodno, da se svi troškovi izobrazbe halucima podmire iz sredstava organizacije ili da se nastavi kako smo počeli, te da se apelira na cjelokupno židovstvo ovih zemalja, da za ovu našu zajedničku stvar doprinesu, i to stvaranjem jednog posebnog »halucfonda«, koji nam je do sada jedino omogućio izvršavanje naših zadaća. Konferencija p. povjerenika, koja se prije dva dana održavala, zaključila je, da se omogući namaknuće sredstava na taj način, da se svota 300.000 imade staviti u budžet S. C. J., koji je dužan da tu svotu u prvom redu osigura i stavi za halucpokret na raspolaganje. Ne bi li dohodi

S. C. J. omogućili pokriće potreba halucpokreta, mora se akcija za halucfond ponovno uspostaviti. Bez obzira na to imaju se spontani darovi za haluce ovoj svrsi neposredno privesti.

Radi se samo o pitanju, da li ovačko sakupljanje za jednu specijalnu svrhu ne bi moglo uplvisati na rezultat akcije Ž. N. F. i predstojeće veće akcije za »Keren Hajsod«. Govorniku lično, koji se potankō zanimalo pitanjem nacionalizovanja zemlje, te zna, da je taj problem važniji od svih ostalih socijalnih i kolonizatorskih problema našeg novog jišuva, svaka bi akcija bila antipatična, koja bi mogla umanjiti uspjeh Ž. N. F., najpopularnije naše institucije. Ali on i oni, koji su praktično bili zaposleni u sabiranju za naše narodne svrhe, znadu, da darovatelji ne daju tako rađo i tako često za jednu te istu svrhu, dok se za raznolične svrhe uvijek može kod jedne i iste osobe računati na razumijevanje. Samo diferenciranje unutar akcije Ž. N. F. donijelo je povećani uspjehi. Halucfond sebi stvara sasvim nova vrela, nove mogućnosti, nove darove. Dobili smo na pr. svote, koje su bile rezultat sabiranja nakon posjeta pojedinih grupa. Onda smo dobili novaca iz predjela, gdje se još uopće nikada nije sakupljavalo za naše svrhe. Halucfond je postao jedna popularna institucija, koja se više ne bi dala ni iskorijeniti. Halucfond je usko vezan uz halucpokret uopće. O smetanju drugih akcija ne može biti govora. To je dokazano i u drugim zemljama. U Wienu stvoren je nekoliko mjeseci nakon početka naše akcije specijalni fond za haluce pod nazivom: »Chaluzimfürsorge«. Specijalni komitej, koji obuhvaća sve organizacije, koje rade oko emigracije i priprema za nju, zanima se sakupljanjem i upravom ovog fonda. Valja osobito istaći, da se moglo znatne svote sakupiti, a da se ne naškodi drugim važnim svrhama. Austrijski su cionisti ipak mogli sakupiti jednu znatnu svotu za Ž. N. F. putem akcije »Bausteine für das dritte jüd. Reich«. U ostalom ne trebamo sada ni mnogo argumenata. Londonska centrala odlučila je, da se za taj posebni fond (halucfond) smije sakupljati; samo o neumornom radu zavisi, da li ćemo za ovu i za sve druge akcije moći nabaviti novac. Moli za to da se primi predlog, koji će na koncu precizirati. Sadašnje stanje halucfonda je ovo:

Stanje Halucfonda. Do 20. X. sakupljeno je 147.760 K; od toga u ovoj poslovnoj godini 82.005 K. — Izdaci: Grupa Haavoda K 49.146,50, grupa Geula 46.000 K, putni troškovi haluca 3.630 K, putni troškovi stručnjaka 8.638 K, razni izdaci K 8.111,82 — K 115.526,32, ostaje K 32.233,68; administracija duguje halucfonda K 27.662,48, na raspolaganju Kruna 4.571,20. — Stanje administracije: za tiskanice, knjige i formulare 14.980 K; za putovanja K 8.853, plaće K 8.854, potrepštine za ured K 3.596,10, poštarina Kruna 7.908,38, vrtljarska kolonija Zagreb K 2.000, ukupno K 48.611,48, članarina P. S. K 17.940, S. C. J. K 3.000, za brošure dra. Steina K 9, ukupno K 20.949; izdaci K 48.611,48, dohoci K 20.949, saldo na teret administracije K 27.662,48.

Još je jedna mogućnost, da smanjimo financijalne potrebe, odnosno da broj izo-

brazenih haluca povećamo: akcija sakupljanja u naravi. Veliki dio naših izdataka prouzrokovan je time, da smo morali sve predmete za kućanstvo naših haluca, onda odijela, obuću, itd. nabaviti. Ove se predmete može putem sakupljanja dobiti. Ima u mnogim židovskim kućama mnogo stvari, koje se lako mogu darovati, a osobito naši trgovci imaju dužnost, da tu pomognu. Mi smo ovu akciju putem naših pal. povjerenika, a uz pomoć omladinskih udruženja u mnogobrojnim mjestima već potađli, ali moramo nastojati, da se ovo sakupljanje u naravi svagdje bezuvjetno provede, jer o tome mnogo zavisi. Akcija, u koliko su nam danas rezultati poznati, provedena je u slijedećim gradovima: Beograd, Sarajevo, Zemun, Vukovar, Priština. Osim toga sakupljeno je nešto iz privatne inicijative u Novom Sadu i Vin-kovcima.

Time ne ćemo prestati. Možda će biti moguće da potaknemo i sakupljanje životnih namirnica, koje su osobito, obzirom na princip »košer hrane«, za nas vrlo potrebne. Opskrba »Gelua« grupe bila bi na taj način mnogo olakšana. Naše djelovanje u haluc pokretu ne smije se kod nas ograničiti na izobrazbu ove nekolicine pionira, koji izlaze iz naše sredine. Moramo nastojati da iskoristimo vanredne prilike u Jugoslaviji za pripremu ljudskog materijala da i halucima iz drugih krajeva to barem donekle omogućimo. Svakako bit će potrebno, da u tu svrhu dodjemo do izvjesnih aranžmana sa vladom kraljevine SHS.

U tehničkom pogledu morat ćemo da stvorimo jednu ili dvije stalne institucije za tu svrhu, da ne budemo vječito ovisni o dobroj ili zloj volji naših posjednika, te da uzmognemo sistematski kod izobrazbe postupati i stvoriti sve uvjete za izobrazbu, kako je to poželjno.

Imademo na umu Hercegovinu i Macedoniju. Znamo svi da će naša poljoprivredna kolonizacija u Palestini obzirom na mali opseg zemljišta, klimatske i hidrografske prilike, morati da bazira na kulturama najintenzivnijeg rada t. j. u prvom redu na vrtljarstvu. Plan dra. Soskina, koji je objelodanjen u djelu »Kleinsiedlung und Bewässerung«, ide zatim, da se stvore čisto vrtljarske kolonije sa kulturom natapanja. Kod toga treba ljudi sa velikom spremom. Ove treba izobraziti. Mogućnosti u Palestini postoje samo u vrlo neznatnoj mjeri. Ne će ih još kroz niz godina biti. Dr. Soskin namjeravao je, da namjesti bugarske vrtljare kao učitelje za svaku koloniju od 20 osoba ili obitelji. Čini nam se, da se ovo ne će moći lako izvesti, jer su bugarski vrtljari većinom dobro stojeći ljudi, koje bi samo vanredni izgledi mogli dobiti u Palestinu. Vodstvo kolonizacije imalo bi da snosi vanredne materijalne žrtve. U ostalom ne bi bilo oportuno, da dodju u zemlju ljudi, sa sasvim drugačijim mentalitetom i to još kao učitelji.

Naš predlog ide za tim, da se ovi za Palestinu osobito potrebni ljudi izobrazu za naseljenike ili radnike prvake, a možda i učitelje. To možemo postići u Hercegovini i Macedoniji.

Macedonija, koja posjeduje klimatske i agrikulturne prilike slične onima u Palestini, koja je poznata kao centar bugarske metode kultivisanja povrća i gdje

inače uspijevaju sve subtropske i mnogo tropske biline, bila bi možda najidealniji predjel za naše svrhe.

Naš predlog ide za tim, da si osiguramo putem zakupa ili drukčije potrebne vrtove, na kojima bi haluci, radeći, pod vodstvom izučenih vrtljara i po unapređ odobrenom planu, izučili u dvije godine sve poslove vrtljarstva sa natapanjem.

Ova je zadaća vezana s velikim troškovima, koji mi unutar naše zem. organizacije ne možemo nabaviti. Ali to je zadaća važna za opću žid. kolonizaciju u Palestini, za koju centrala treba da se brine. Mi smo se s toga ovim planom obratili na vodstvo u London i u tu svrhu zatražili, da nam se odobri iznos od 1000 funti sterlinga za investicije, a 2000 funti sterlinga za tekuću godišnju potrebu. Ovim aproksimativno izračunatim svotama dala bi se možda stvoriti mogućnost smještenja za 100 haluca. I u Mostaru imamo vanredne prilike za provedbu ove skicirane zadaće. I ovaj smo plan predložili centrali te zatražili svotu od 600 funti sterlinga za eventualnu provedbu. Londonska centrala javlja nam, da se ozbiljno bavi ovim projektom, te ima izgleda, da će se ovaj plan, i ako možda skraćen, prihvatiti.

U vezi s radničkim pitanjem, u koliko se tiče iseljenika, treba da se nešto kaže o onima, koji se ne će posvetiti poljoprivredi. To su ljudi, koji zbog fizičke nesposobnosti ili iz naklonosti žele, da izuče ili promijene dosadanje zvanje u zanat, koji je u Palestini potreban. I ove moramo smatrati halucima te ih u istoj mjeri podupirati kao i ostale halucim. Moramo ih smjestiti kod dobrih majstora, po mogućnosti kod židovskih, te ih materijalno i moralno poduprijeti, stvoriti im egzistenciju u Palestini i omogućiti im iseljene. Troškovi izobrazbe moraju se naravno podmiriti isto iz sredstava halucfonda. Još treba da se spomene važna stvar, koja se odnosi na galut, ali tangira djelovanje P. U.: pitanje izborna zvanja. Nemamo do sad nadležnog mjesta, koje bi se ozbiljno zanimalo tim pitanjem, koje zasijeca u našu narodnu egzistenciju. Već u julu 1919. potaknuo je govornik u jednom članku u »Žid. Svijesti« o promjeni zvanja Židova Jugoslaviji osnutak jednog saveza za zadaće produktiviranja i diferenciranja zvanja naših Židova. No spoznao je, da je ova misao neprovediva pod sadašnjim prilikama, koje ne dozvoljavaju ni da stvorimo valjan savez općina. Ipak je potrebno da se u pojedinim gradovima, gdje postoje narodna društva, posveti ovom pitanju pažnja, te da se stvore preduvjeti u svrhu zajedničke akcije. Primjer bečkog Žid. narodnog vijeća, koje je stvorilo posebni ured za podupiranje žid. zanatlija i radnika, treba i kod nas, koji više patimo na nezdravosti naših zvanja, da nadje odziva. Svakako će Pal. Ured morati da sarađuje na tom polju već iz čisto egoističnih motiva, da se stvori reservoir, iz kojeg ćemo crpiti za Palestinu potrebne ljude.

Iseljivanje iz naše države u Palestinu ne će se samo ograničiti na izobrazbu haluca. I ako će emigracija iz jugoslaven-skih zemalja biti neznatna, moramo ipak s njome računati kao s vrlo važnim faktorom. Putem Pal. povjerenika prijavilo

se do sad za emigraciju u Palestinu 646 osoba, od toga 104 porodica s djecom. Prijavljeni se razvrstavaju ovako:

Po dobi: ispod 10 god. 156, od 10 do 16 god. 89, od 16—45 god. 330, iznad 45 god. 71.

Po nadležnosti: Kraljevina SHS 502, Poljska 65, Rusija 3, Mađarska 9, Austrija 1, Turska 9, Bugarska 3, Ukrajina 4, Rumunjska 23, Litavska 2, Palestina 2, Čehoslovačka 20, stranih pripadnika ukupno 141.

Po spolu: Muških 316, ženskih 330.

Dosadnja zvanja: Trgovci i industrijalci 27, gradjevni i mašinski zanatlije 28, zanatlije za lokalnu potrebu 80, poljodjelci 16, slobodna zvanja studenti 49, radnici 46, kućanica 97.

Buduća zvanja: Trgovci i industrijalci 13, zanatlije gradjevne i mašinske struke 30, zanatlije za lokalnu potrebu 46, poljodjelci 50, slobodna zvanja 23, radnici 29, halucim i halucot 97.

Ukupni kapital 5.311.200 kruna, na svakog emigranta otpada K 8220.

Osobito valja upozoriti, da pretežna većina prijavljenih emigranata predstavlja produktivni i za Palestinu potrebni materijal. Imade među njima zastupnika zvanja, koja se u drugim galutskim zemljama vrlo malo nalaze, na pr. iskusni željezničari, osobito radnici željezničkih radiona, elektrotehničari, poljodjelci, vrtljari, nadničari itd. To su u Palestini neophodno potrebni elementi. Ima među prijavljenima imućnih industrijalaca, trgovaca i poljodjelaca, koji bi mogli u Palestini po stručnom zvanju i kapitalu stvoriti nove mogućnosti zarade i egzistencije. Broj ženskih emigranata je povoljan.

Što da činimo s prijavljenim emigrantima? Princip jest, da samo onima omogućimo naseljenje u Palestini, koji to moraju učiniti i koji su ujedno potrebni; zatim onima, koji mogu i potrebni su. Kontingenat emigranata, koji je za god. 1921. određen, iznaša 16.500 osoba, sa obiteljima naravno mnogo više, nekih 40 do 50 hiljada. Još neznamo, koji će broj otpasti na jugoslavenske zemlje. Svakako zavisit će to i o našim predlozima. Treba na temelju tačnog ispitivanja ustanoviti broj onih, koji će za emigraciju u idućoj godini doći u obzir. Danas držimo na temelju poznavanja dotičnog materijala, da će se maksimalno 200 osobama moći omogućiti iseljenje u narednoj godini. Do danas dobili smo generalnu dozvolu za 25 kvalifikovanih radnika, te smo bili na putu, da im i omogućimo preseljenje u Palestinu. Medjutim došlo je naredjenje, da se emigracija mora za sada odgoditi do proljeća iduće godine. Premda smo mnogima time donijeli razočaranje, morali smo postupati u smislu toga naredjenja. Do sad pomogli smo samo jednoj porodici, koja je prije rata stanovala u Palestini, da se vrati u domovinu. Osim toga omogućili smo 6 halucim iz Poljske daljnji put u Pal. Za daljnjih 3 izradili smo potrebna viza. I ovdje se radi djelomično o familijama, koje su već prije stanovale u Palestini*).

*) Radni je odbor još prije osnutka P. U. omogućio broju od preko 50 emigranata iz istočne Evrope preseljenje u Palestinu. Op. Ur.

Oko četiri petine njih su bez sredstava, osobito halucim.

Londonaska godišnja konferencija zaključila je:

»Oni iseljenici, koji se pronadju poželjnima za izgradnju Palestine, a ne mogu da plate sami putne troškove, ima da dobiju od iseljeničkih ureda zajmove.«

Rezoluciju istoga sadržaja donijela je naša predkonferencija palestinskih povjerenika, koja se je održala prije londonске konferencije.

Ovi će se zajmovi prema našim dosadnjim informacijama podmiriti većinom iz prihoda Keren hajesoda. Ovisit će zato o uspjehu ove akcije u našoj državi, koliko će se nama za naše svrhe staviti na raspolaganje. Davajući za Keren hajesod, ujedno i dajemo našim vlastitim iseljenicima, omogućujemo im naseljenje i novi život u Erec Israelu.

Ali nije samo naša zadaća, da dovedemo u prvom redu neimućne iseljenike u zemlju, nego da im omogućimo ondje i egzistenciju.

Moramo nastojati, da što manje elemenata privedemo gradskom životu. Isto tako ne bi bilo poželjno, donekle i nemoguće, da se svi naši iseljenici priključe već postojećim kolonijama ili novim, koje će se osnovati. Mislimo kod toga na činjenicu, da će biti teško odmah stvoriti harmonične naseobine ljudi, koji su pod najrazličitijim prilikama i kulturnim uvjetima živjeli i imali najraznije životne običaje. Držimo, da će se, bar u početku, održati sistem naseobe po principu zemljišta.

Zato će valjati većinu emigranata iz naših zemalja skupiti u posebnim kolonijama jugoslavenskih Židova. Ove kolonije neka si jugoslavensko židovstvo uz pomoć naših centralnih nacionalnih institucija samo izgradi. Ovoj svrsi neka služi posebno naseobno društvo, koje bi imalo isprva zadaću, da s našim izobraženim pionirima podigne prvu našu koloniju »Johanen Thau«.

Plan naseobnog društva za prvu koloniju mora da računa sa socijalnim i ekonomskim grupiranjem prijavljenih emigranata. Tu na žalost ne možemo primijeniti ni Soskinovu shemu ni sistem bezuslovne kooperative, jer ne možemo danas isključiti imućne elemente. U osnovi za našu koloniju predviđene su za to tri kategorije naseljenika: imućni sa najmanjim uloškom od 400.000 K, manje imućni sa 80.000 K i neimućni sa 4000 K. Za sve ove kategorije mora se u koloniji stvoriti odgovarajuća egzistencija. Kod toga igra osim uloženog kapitala i sposobnost velikog ulogu. U prvom redu dolaze poljodjelske egzistencije u obzir. Princip vlastitog rada mora se konzekventno održati. I ako će sam »kolonista« u nastavljanju svoga dosadašnjeg života samo duhom saradivati, moraju već njegova djeca da budu fizički radnici.

Drugo je važno načelo, da sve zemljište, kupljeno za koloniju, moramo predati Ž. N. F. u vrhovno vlasništvo bez obzira na to, da li će se to općenito uvesti. Taj princip još nije primljen po svim »Ahuza«-udruženjima ili drugim naseobnim društvima. No zemlja će ipak ostati u posjedu pojedinaca i njihovih porodica na temelju nasljednog zakupa. Za taj poklon oslobediti Ž. N. F. koloniste kroz iz-

vjesno vrijeme od plaćanja zakupnine i dodijeliti će nam zemljište, koje je potrebno za naseobu radnika, i pružati našim radnicima pogodnosti, koje su predviđene kod naseljenja radnika. To su uvjeti, kojim će Ž. N. F. lako moći udovoljiti.

Ali i samo udruženje mora da se brine za svoje radnike, da izdašnjim žrtvama omogućí njihovo naseljenje. U tom pravcu mora se unutar zadruga osnovati posebni »radnički fond«. Radnici se moraju osloboditi od javnih i općinskih doprinosa tako dugo, dok ne zauzmu ekonomsku poziciju, koja će im zagarantovati gospodarsku ravnopravnost.

Na taj način omogućit će se postepeno prelaz iz jednog društvenog poretka, koji je pun socijalnih nepravda, u ekonomsku i socijalnu ravnotežu, koja će u palestinskom selu budućnosti vladati.

Naši će pripravljeni iseljenici, koji si već unaprijed stvaraju druge socijalne pojmove, kad se odluče da se isele, prihvatiti ove temeljne ideje. Naseobnu zadrugu valja što skorije osnovati, da se uzmogne već u proljeću sa konkretnim radom otpočeti. Naši će haluci biti prvi pioniri ove kolonije, koja će biti simbol vjerenja jugosl. židovstva sa cjelokupnim židovstvom i zemljom Israela.

Palestinski ured imat će još neke zadaće. Jedna sastoji u podupiranju svih nastojanja na polju industrije i trgovine, koja su vezana sa našom kolonizacijom u Palestini i koja se tiče pojedinaca ili društava. Treba uglaviti načela u koliko je dužnost P. U. ova nastojanja podupirati. Držim, da se potpora sa strane P. U-a smije samo u slučaju pružiti, ako to nacionalni interesi naše kolonizacije iziskuju.

I kod nas možemo stvoriti poduzeće, koje bi imalo vanrednu važnost za djelo naše obnove, a P. U. može imati inicijativu ili neki utjecaj. Tu spada pitanje organizovanja rada oko nabave i izvoza ovih sredstava, koja se u našim zemljama u većoj količini nalaze, a koja se mogu izvažati i koja su za izgradnju Palestine vrlo potrebna. Mi bismo morali nastojati, da se što jeftinije nabavi i proda taj materijal, te kako bi i uz to mogli niskom stanju našeg u tu svrhu upotrebljenog sredstva za plaćanje doskočiti. Znamo, da ima u Jugoslaviji mnogo produkata, koji se u velikoj mjeri eksportiraju u daleke prekomorske krajeve: eksport drva, osobito gradje, koji je veoma važan faktor u trgovačkoj bilanci Jugoslavije, onda cement, agrarni produkti, marva itd. Kako je već sada velika potreba za gradju i cement, znademo iz svih oficijelnih i privatnih vijesti iz Londona i izravno iz Palestine. Što će bit onda, kad emigracija započne, a s njom gradnja na veliko? Na to valja misliti već sad, da se taj problem riješi u smislu naših nacionalnih težnja. Moramo zato poduprijeti sve one institucije, koje žele a tom pravcu raditi.

Radi se u nas na osnutku jedne finansijsko-privredne institucije, koja bi se imala zanimati eksportom prije spomenutih produkata, a pokraj toga bi imala zadaću poticanja industrije u Palestini. Ova bi institucija morala osim toga u neku ruku raditi kao likvidacioni institut za emigrante. P. U. ne će finansijski učestvovati kod osnutka ovog društva, već